ČASOPIS
GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI

SLOVO

23

6. november 2016

Charita oslávila 25 rokov

NA TÉMU
15 rokov od blahorečenia v Ríme

ROZHOVOR
s Evou Kratochvílovou a Michalom Spišákom

RODINA
Recept na dobré manželstvo: Zdravie

Západosýrsky obrad

Ján Krupa
foto: syromalankaranewrochelle.org; stthomascatholic.church

Sýrska katolícka cirkev i Sýrsko-malankarská katolícka cirkev používajú západosýrsky obrad Sýrskej pravoslávnej cirkvi. Dnešný západosýrsky obrad sa vyvinul z antiochijskej liturgie, ktorá vzišla z jeruzalemskej liturgie. K antiochijskej tradícii patrí aj východosýrska, maronitská, byzantská a arménska liturgia. Dedičstvo antiochijskej liturgie zvlášť dobre uchoval západosýrsky a východosýrsky obrad.

Liturgická kreativita

V rámci Sýrskej pravoslávnej cirkvi existovali viaceré variácie liturgických obradov. Rozdiely medzi liturgiami jednotlivých sýrskych eparchií a kláštorov sýrski kresťania chápali ako osobitný prejav duchovnej vitality a kreativity. Preto existujú rozličné liturgické tradície, pestované napríklad v mestách Amida (dnes Diyarbakir), Edessa (dnes Sanliurfa), Mardin, Mosul, Tikrit či Tur Abdin, pričom vzišli z dvoch hlavných tradícií:

1. Liturgická tradícia Seleukie-Ktesifonu a Tigritu pod vedením *mafriana* (najvyššieho predstaviteľa Sýrskej pravoslávnej cirkvi mimo hraníc Rímskej ríše), ktorá má viac spoločných prvkov s východosýrskou tradíciou.

2. Liturgická tradícia Antiochie, Edessy, Tur Abdinu a Militini (dnes Malatya), teda miest, ktoré v rozličných obdobiach slúžili ako sídlo sýrskeho patriarchu Antiochie (v cirkevnej hierarchii *mafrian* nasledoval hneď po patriarchovi Antiochie).

Prednosť antiochijskej liturgie

Z historického pohľadu existoval do 8. storočia rozdiel medzi edesskou sýrskou liturgiou a antiochijskou gréckou liturgiou. Sýrska pravoslávna cirkev sa neustále chápala ako cirkev Antiochie, preto antiochijská liturgia mala vždy prednosť.

Po rozkole v Antiochijskom patriarcháte v dôsledku Chalcedónskeho koncilu (451) bola antiochijská grécka liturgia preložená do sýrčiny a poslúžila ako model reformy sýrskej liturgie. K liturgickým reformám dochádzalo až do 13. storočia, pričom sa vyznamenali Jakob z Edessy († 708), Moses Bar Kefa († 903) a Michael Sýrčan († 1199). Po Chalcedónskom koncile bola sýrska liturgia obohatená o mnohé hymny, ktoré skomponovali Efrém Sýrsky († 373) a Jakob zo Serughu († 521).

Melchitská cirkev, ktorá sa sformovala z prívržencov chalcedónskeho kristologického učenia v Antiochijskom patriarcháte, slávila do 10. storočia antiochijskú liturgiu. Počas byzantskej okupácie severozápadnej Sýrie (964 – 1084) ju však nahradila byzantskou liturgiou preloženou do sýrčiny (dnes ide o Antiochijský grécko-pravoslávny patriarchát). Sýrska pravoslávna cirkev potom prevzala od melchitskej cirkvi do svojej liturgie niektoré pôvodne grécke hymny.

Pestrosť *anafor*

Keďže sýrska cirkev musela často bojovať o prežitie, nevlastní veľké nádherné chrámy a neslávi okázalú liturgiu. Západosýrsky obrad sa však môže popýšiť takmer trojciferným počtom eucharistických modlitieb (*anafor*). Prednostné postavenie má Jakubova anafora. Ide o starobylú jeruzalemskú Jakubovu liturgiu, ktorú v gréckom štýle prepracoval Jakob z Edessy († 708). Bar Hebraeus († 1286) vyhotovil jej skrátenú verziu.

Spomedzi anafor sú niektoré pripísané skorým rímskym pápežom: Klementovi Rímskemu († 97), Sixtovi II. († 258), Júliovi I. († 352) a Celestínovi I. († 432). Po Chalcedónskeho koncile (451) už nefiguruje žiaden rímsky pápež ako autor sýrskej anafory.

Bezpochyby boli mnohé anafory preložené z gréčtiny do sýrčiny: Atanáza Alexandrijského († 373), Jána Zlatoústeho († 407), Cyrila Alexandrijského († 444), Dioskora z Alexandrie († 454), Severa z Antiochie († 538) a ďalších.

Z OBSAHU

5 **Božia učeníčka**
slovo Svätého Otca

6 **Charita oslávila 25 rokov**

12 **Obdivuhodný vo svojich svätých**
15 rokov od blahorečenia v Ríme

15 **Láska očisťuje a uzdravuje**
katechéza k Roku milosrdenstva

16 **Gojdič. Láska nadovšetko**
rozhovor s Evou Kratochvílovou a Michalom Spišákom

18 **Moja misia v Lesote**
svedectvo

19 **Chrániť dôstojnosť ženy**
spoločenské zamyslenie

20 **Zdravie**
Recept na dobré manželstvo

23 **Pečať daru Svätého Ducha**
biblická katechéza

24 **Zosnutie Bohorodičky**
zamyslenie nad ikonou (9)

28 **Slovo deťom**

SLOVO

oficiálny časopis
Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku
www.casopisslovo.sk
Ročník 48. Periodicita vydávania: dvojtýždenník.
Adresa redakcie: SLOVO, Hurbanistov 3, 080 01 Prešov, tel.: 051 / 7731 481, 0911 711 263.
Číslo účtu: SK45 0200 0000 0032 1020 6959
SWIFT KÓD: SUBASKBX, KS: 0558, ŠS: 2016, VS: vaše PSČ.
Vydavatelia: Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov, Hlavná 1, 081 35 Prešov, IČO 00179205. Petra, n. o., Hlavná 1, 080 01 Prešov, IČO 37886622.
Cirkevné schválenie:
Gréckokatolícke biskupstvo v Prešove, č.j. 3317/99.
Šéfredaktor:
ThLic. Juraj Gradoš, PhD. (sefredaktor@grkatpo.sk)
Zástupca šéfredaktora:
Mgr. Michal Pavlišinovič (slovo3@grkatpo.sk)
Redaktori:
Mgr. Drahomíra Kolesárová (slovo@grkatpo.sk)
PaedDr. Helena Krenická (slovo1@grkatpo.sk)
Jazyková úprava:
PhDr. Adriana Matoľáková, PhD. (adriana.matolakova@gmail.com)
Cenzori: PaedDr. František Dancák, ThDr. Miroslav Dancák, PhD., ThDr. Milan Kuzmiak, PhD.
Redakčná rada: PaedDr. František Dancák, Mgr. Stanislav Gábor, Mgr. Daniel Dzurovčin, ThLic. Juraj Gradoš, ThDr. Michal Hospodár, PhD., Mgr. Ján Hreško , Mgr. Petra Jakubová, PhDr. Valéria Juríčková, PhD., ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD., Miroslav Dargaj.
Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov. Nevyžiadané rukopisy a fotografie nevraciame. Neoznačené snímky pochádzajú od autora článku. Neoznačené správy sú zo servisu TK KBS. Za obsah inzerátov neručíme. Účelom právnej poradne nie je poskytovanie právnych služieb v zmysle zákona o advokácii, ale iba poskytnutie informácií k problematike obsiahnutej v konkrétnych otázkach. Obsah poskytnutých informácií je pritom plne závislý od obsahu položených otázok.
Tlač a distribúcia: Alfaprint, Martin.
ISSN 1335-7492. EV 182/08.
Uzávierka pre číslo 26/2016: 16.11.2016
Titulná strana: Blahorečenie v Ríme (archív A. Rusnáka)

Dobromyseľnosť a ODHODLANIE

V Knihe kníh sa píše: „Milujte spravodlivosť, panovníci zeme! Premýšľajte o Pánovi s dobromyseľnosťou, hľadajte ho v úprimnosti srdca!“ (Mudr 1, 1) My sme tí panovníci zeme, ktorú nám Boh daroval, aby sme ju chránili, hospodárili na nej, pristupovali k nej s láskou a úctou. A tak pristupovali s láskou a úctou ku všetkým, hlavne k ľudskému stvoreniu. Od počiatku sveta sme boli stvorení na Boží obraz. Ak teda máme premýšľať o Pánovi s dobromyseľnosťou, tak by sme mali dobromyseľne zmýšľať o každej ľudskej bytosti. Hľadať v každom človeku dobro. Byť k sebe navzájom úprimní a odhodlane kráčať za spoločným cieľom, ktorým je spása duše a dosiahnutie večnej blaženosti. Aj Svätý Otec povedal: „Odhodlanie je konanie s pevnou vôľou, s jasnou víziou a s poslušnosťou voči Bohu a iba pre najvyšší zákon spásy duší.“ Podľa neho nás práve dobromyseľnosť robí schopnými a obozretnými pri posudzovaní iných, ako aj schopnými strániť sa impulzívnych a unáhlených činov. Práve cnosť, akou je dobromyseľnosť, nás vedie k tomu, aby sme boli schopní vydať to najlepšie z nás samých. Vidieť na ostatných to najlepšie a vyťažiť to najlepšie zo situácií, ktoré nás denne stretávajú.

Neoddeliteľnou súčasťou dobromyseľnosti a odhodlania je pozornosť a pochopenie. Znamená to, že všetko, čo chceme, aby ľudia robili nám, máme robiť aj my im.

Snažíme sa tieto cnosti aplikovať nielen do svojho súkromného a rodinného života, ale aj do svojej práce. Prah sociálneho centra a Domu sv. Júdu Tadeáša v Humennom denne prekročia ľudia s bôľom na duši. Sú to mladí dospelí ľudia, ktorí majú rôznu formu zdravotného znevýhodnenia, ľudia v strednom veku, ktorí sú na pokraji biedy, pretože prišli o prácu, či seniori, ktorým deti „vyleteli“ z hniezda, životní partneri umreli a oni trpia samotou. Prichádzajú k nám ľudia, ktorí sú bez strechy nad hlavou, ľudia, ktorých týrajú vlastné deti alebo životný partner, ľudia trpiaci vážnymi telesnými či psychickými problémami. Títo ľudia veľakrát stratili odhodlanie zápasiť so svojou ťažkou situáciou, málokedy zažili pochopenie a pozornosť. Niektorí sa s týmito cnosťami stretnú v našich zariadeniach prvýkrát. V každom človeku sa usilujeme vidieť dobro, prijímame ho takého, aký je, s dobrými, ale aj s tými menej dobrými vlastnosťami. Sme im nablízku, počúvame ich, povzbudzujeme, pomáhame im vyriešiť pre nich už neriešiteľné problémy. Snažíme sa ich integrovať do spoločnosti. Tešíme sa s nimi, ak sa im s našou pomocou uľahčí život, vyrieši problém. Tešíme sa, keď zaklopú aj po niekoľkých mesiacoch na naše dvere a podelia sa s nami o to, že sa im darí. Ich radosť je aj našou radosťou. Nie vždy sa každý problém dá vyriešiť k úplnej spokojnosti, ale už len to, že človek cíti prijatie, pochopenie a láskavosť, je prvým krokom k tomu, aby ľudia, ktorí k nám prídu, cítili, že majú svoju hodnotu ako ľudské bytosti a Božie deti.

„Pamätaj si, že keď opustíš tento svet, nemôžeš si vziať so sebou nič, čo si získal, iba to, čo si dal: plné srdce obohatené úprimnou službou druhým, láskou, obetavosťou a odvahou.“ (sv. František z Assisi)

My k tomuto krásnemu citátu môžeme dodať: srdce obohatené odhodlaním, dobromyseľnosťou aj veľkým milosrdenstvom. Všetkým čitateľom prajeme srdce plné cnosti na ceste do večnej blaženosti.

Mgr. Danka Pavlíková
vedúca sociálneho centra v Humennom

Krásu a univerzálnosť byzantských spevov prezentoval Gréckokatolícky chrámový zbor bl. P. P. Gojdiča z Vranova nad Topľou-Čemerného od 8. do 15. septembra v krajine hudby, v Taliansku. Zbor prijal pozvanie na druhý ročník medzinárodného festivalu sakrálnej hudby *Francesco Bruni*. Vystúpenia v Chráme sv. Kláry v Ruffane a v Katedrále Santa Maria Assunta v meste Ugento zožali nadšené ovácie, ktoré by sa neuskutočnili bez finančnej podpory mesta Ruffano a mesta Vranov nad Topľou. (abp)

V rámci projektu *Wojtylova stopa* navštívili 8. októbra mladí Košickej eparchie historické mesto Budapešť. Projekt zastrešuje rada pre mládež Košickej eparchie a duchovnými sprievodcami boli otec Milan Kmec, predseda rady pre mládež, a otec Tomáš Haburaj, správca farnosti Zemplínske Hradište, ktorý zároveň turistom odkrýval historické pozadie mesta. Túlavé topánky viedli mladých po oboch stranách Dunaja, navštívili rovinatú Pešť aj kopcovitý Budín. Okrem historických dominánt mesta si našli čas aj na *Tropicarium*, najväčšie morské akvárium v Strednej Európe. (Anna Čujová)

Zástupcovia environmentálnej subkomisie Konferencie biskupov Slovenska prof. Jozef Terek a Martin Ceľuch sa zúčastnili na medzinárodnej konferencii *Spolupráca medzi občianskou spoločnosťou a Cirkvou pri ochrane prírody vo* východnej Európe – *spoločná ochrana stvorenstva*, ktorá sa uskutočnila 7. – 9. októbra v Užhorode na Ukrajine. Na konferencii odznelo množstvo kvalitných a inšpirujúcich príspevkov, ktoré nastolili viaceré nové smery práce v oblasti vzťahu: občianska spoločnosť – Cirkev – ochrana stvorenstva. (Milan Lichý)

Na Velehrade sa 8. októbra konala jubilejná 10. púť bohoslovcov Čiech, Moravy a Slovenska. Zúčastnili sa na nej aj všetci seminaristi Gréckokatolíckeho kňazského seminára bl. biskupa Pavla Petra Gojdiča v Prešove. Púť sa začala modlitbou ruženca, nasledovala svätá omša, ktorú celebroval Mons. Ján Graubner, olomoucký arcibiskup a moravský metropolita. Božie slovo v homílii priblížil arcibiskup Cyril Vasiľ SJ, sekretár Kongregácie pre východné cirkvi. Záver púte pre asi 320 bohoslovcov tvorila hymnická modlitba Akatistu k Presvätej Bohorodičke, ktorú viedli predstavení prešovského kňazského seminára, a spevom ju sprevádzal Zbor sv. Romana Sladkopevca. (Dominík Petrík)

Veriaci z Prešovskej archieparchie putovali k ikone *Dvere milosrdenstva* v Poľsku

Približne dvesto pútnikov z Prešovskej archieparchie spolu s biskupmi a kňazmi putovalo 17. októbra v rámci Svätého roka milosrdenstva do Jaroslavi v Poľsku k zázračnej ikone *Dvere milosrdenstva*. Púť sa začala modlitbou Akatistu k Presvätej Bohorodičke. Program pokračoval archijerejskou svätou liturgiou, ktorú slávil prešovský arcibiskup metropolita Ján Babjak SJ, a spolu s ním przemyšlsko-varšavský arcibiskup metropolita Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi v Poľsku Eugen Popovič, emeritný przemyšlsko-varšavský arcibiskup Ján Martyniak a prešovský pomocný biskup Milan Lach SJ.

Homíliu ohlásil vladyka Ján, ktorý sa na základe denníka svätej Faustíny zamýšľal nad veľkosťou Božieho milosrdenstva. Pripomenul, že púťou napĺňame výzvu Svätého Otca Františka navštevovať pútnické miesta, zvlášť tie, kde sa nachádzajú brány milosrdenstva.

Po liturgii vladyka Ján Martyniak a vladyka Eugen Popovič priblížili pútnikom zo Slovenska históriu Gréckokatolíckej cirkvi v Poľsku i krátku históriu čudotvornej ikony *Dvere milosrdenstva*, ktorú si Svätý Otec František osobitne vybral, aby bola prítomná na otvorení Svätého roka milosrdenstva vo Vatikáne 8. decembra 2015. V závere púte sa zamestnanci prešovského arcibiskupského úradu, pre ktorých to bol zároveň zamestnanecký deň, pomodlili Korunku Božieho milosrdenstva a Moleben k Presvätej Bohorodičke. (Dominik Petrík, foto: D. Rybovič)

Bratislavský eparcha Peter Rusnák navštívil Trumau

V predvečer 20. výročia založenia Medzinárodného teologického inštitútu (ITI), ktorý založil Ján Pavol II. 1. októbra 1996, sa 30. septembra v rakúskom Trumau konala slávnostná posviacka novej gréckokatolíckej kaplnky. Hlavným svätiteľom bol vladyka Boris Gudziak, biskup Parížskej eparchie Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi. Ďalšími spoluslúžiacimi boli vladyka Florentin Crihalmeanu, biskup Eparchie Cluj-Gherla v Rumunsku, vladyka Hlib Lončina, biskup Eparchie Svätej rodiny v Londýne, a vladyka Peter Rusnák, biskup Bratislavskej eparchie. Na slávnosť zavítal aj apoštolský nuncius v Rakúsku arcibiskup Peter Stephan Zurbriggen. Biskupov, kňazov, diakonov a hostí privítali otec Juraj Terek, kaplán a duchovný správca inštitútu, a otec Jurij Kolasa, protosynkel ordinariátu pre gréckokatolíkov v Rakúsku.

Ústredným bodom slávnosti bola posviacka prestola, do ktorého boli podľa starobylej tradície vložené relikvie významných svätcov – sv. apoštola Petra, sv. apoštola a evanjelistu Lukáša, sv. veľkomučeníka Juraja, sv. Jána Zlatoústeho a sv. Tomáša Akvinského. Skutočnosť, že kaplnka bola zasvätená sviatku Povýšenia svätého Kríža, je prejavom duchovnej príbuznosti s neďalekým cisterciánskym kláštorom *Heiligenkreuz*, ktorý od svojho založenia v roku 1133 vlastní jednu z najväčších relikvií svätého kríža. (Alexander Duľa, foto: Gediminas Dandulis)

Božia učeníčka

Marek Baran
foto: www.cssr.news

Matka, ktorá ukazuje cestu

Svätý Otec František v rámci slávenia mariánskeho jubilea vo Večnom meste v homílii poukázal na význam modlitby ruženca: „Modlitba ruženca je z mnohých aspektov syntézou dejín Božieho milosrdenstva, ktoré sa premieňa v dejiny spásy pre tých, ktorí sa nechajú stvárňovať milosťou. Tajomstvá, ktoré sa pred nami dejú, sú konkrétnymi gestami, v ktorých postupuje Božie konanie voči nám. Prostredníctvom modlitby a meditácie o živote Ježiša opäť vidíme jeho milosrdnú tvár, ktorá ide v ústrety všetkým v rôznych životných potrebách. Mária nás na tejto ceste sprevádza, ukazujúc na Syna, ktorý vyžaruje samotné Otcovo milosrdenstvo. Ona je naozaj Hodigitria, Matka, ktorá ukazuje cestu, ktorou sme povolaní kráčať, aby sme boli pravými Ježišovými učeníkmi. V každom tajomstve ruženca cítime, že je nám nablízku a rozjímame o nej ako o prvej učeníčke svojho Syna, ktorá uskutočňuje Otcovu vôľu. Modlitba ruženca nás nevzďaľuje od životných starostí; naopak, žiada od nás, aby sme ju stelesnili v príbehu každého dňa, aby sme vedeli rozpoznať znaky Kristovej prítomnosti medzi nami. Vždy keď rozjímame nad určitým momentom, nad určitým tajomstvom Kristovho života, sme pozvaní rozpoznať, akým spôsobom Boh vstupuje do nášho života, aby sme ho potom prijali a nasledovali. Tak objavujeme cestu, ktorá nás vedie k nasledovaniu Krista v službe bratom.

Tým, že prijímame a vnútorne si osvojujeme niektoré význačné udalosti Ježišovho života, zúčastňujeme sa na jeho diele evanjelizácie, aby Božie kráľovstvo rástlo a šírilo sa vo svete. Sme učeníkmi, ale aj misionármi a nositeľmi Krista tam, kde od nás žiada, aby sme boli prítomní. Preto nemôžeme dar jeho prítomnosti uzatvoriť v nás samých. Naopak,

> „Panna Mária chce nám všetkým priniesť veľký dar, ktorým je Ježiš; a s ním nám prináša jeho lásku, jeho pokoj, jeho radosť.“ (*twitter* Svätého Otca Františka z 8. októbra 2016)

sme povolaní všetkým dať účasť na jeho láske, jeho nežnosti, jeho dobrote, jeho milosrdenstve. Je to radosť z podelenia sa, ktorá sa nezastavuje pred ničím, lebo prináša zvesť oslobodenia a spásy. Mária nám umožňuje pochopiť, čo znamená byť Kristovými učeníkmi. Ona, odjakživa vyvolená byť Matkou, sa naučila učeníctvu. Jej prvým činom bolo to, že načúvala Bohu. Poslúchla anjelovu zvesť a otvorila svoje srdce, aby prijala tajomstvo Božieho materstva. Nasledovala Ježiša načúvaním každého slova, ktoré vychádzalo z jeho úst; zachovávala všetko vo svojom srdci a stala sa živým svedectvom znamení, ktoré vykonal Boží Syn, aby v nás vzbudil vieru. A predsa nestačí len počúvať. Je to istotne prvý krok, ale potom treba načúvanie pretaviť do konkrétneho činu. Učeník vskutku dáva svoj život do služby evanjeliu. V celom svojom živote Mária realizovala to, čo sa vyžaduje od Cirkvi pri uskutočňovaní trvalej spomienky na Krista. V jej viere vidíme, ako otvoriť bránu nášho srdca, aby sme poslúchali Boha; v jej sebazaprení objavujeme, nakoľko musíme byť pozorní voči potrebám druhých; v jej slzách nachádzame silu utešiť tých, ktorí trpia. V každom z týchto okamihov Mária vyjadruje bohatstvo Božieho milosrdenstva, ktoré ide v ústrety každému v každodenných potrebách.“ (úryvok homílie z 8. októbra 2016)

Všetko je dar od Boha

Svätý Otec počas eucharistického slávenia vo svojej homílii pripomenul veriacim, aby nezabudli ďakovať za prijaté dobrodenia: „Vedieť sa poďakovať, vedieť chváliť Pána za všetko, čo pre nás robí, aké je to dôležité! A môžeme sa teda pýtať: Sme schopní povedať ďakujem? Koľkokrát si povieme ďakujem v rodine, v spoločenstve, v Cirkvi? Koľkokrát povieme ďakujem tomu, kto nám pomáha, kto nám je nablízku, kto nás sprevádza životom? Často berieme všetko ako samozrejmosť! A to isté sa stáva aj s Bohom. Je jednoduché ísť k Pánovi a žiadať od neho niečo... Ale vrátiť sa mu poďakovať?! V tento deň slávenia jubilea sa nám ponúka vzor, ba viac, ten pravý vzor, na ktorý nám treba hľadieť: Mária, naša Matka. Ona po anjelovom zvestovaní dala vytrysknúť zo svojho srdca hymnu chvály a vďaky Bohu: ‚Velebí moja duša Pána...‘ Prosme Pannu Máriu, aby nám pomohla chápať, že všetko je darom od Boha. A vedieť sa poďakovať – uisťujem vás, že vtedy bude naša radosť úplná. Len ten, kto sa vie poďakovať, zakusuje plnosť radosti. Aby sme sa vedeli poďakovať, potrebujeme pokoru. Máriino srdce, viac ako ktorékoľvek iné, je srdcom pokorným a schopným prijímať Božie dary. A Boh si na to, aby sa stal človekom, zvolil práve ju – to jednoduché dievča z Nazaretu, ktoré nežilo v palácoch moci a bohatstva, ktoré nepodalo mimoriadne výkony. Položme si otázku (prospeje nám to), či sme ochotní prijať Božie dary, alebo či sa radšej uzatvárame v materiálnom zabezpečení, v intelektuálnych istotách, v istotách našich plánov. Tí, ktorí žijú blízko nás, možno opovrhnutí a nachádzajúci sa na okraji spoločnosti, pretože sú cudzinci, nás môžu naučiť, ako kráčať po ceste, ktorú chce Pán. Dokonca i Božia Matka spolu so svojím manželom Jozefom zakúsila odlúčenie od svojej krajiny. Počas dlhého obdobia bola aj ona cudzinkou v Egypte, vzdialená od príbuzných a priateľov. Jej viera však dokázala zvíťaziť nad ťažkosťami. Držme sa pevne tejto jednoduchej viery svätej Božej Matky, vyprosujme si od nej, aby sme sa vždy vedeli vrátiť k Ježišovi a povedať mu naše ďakujem za toľké dobrodenia jeho milosrdenstva. (úryvok homílie z 9. októbra 2016)

CHARITA oslávila 25 rokov

Gréckokatolícka charita v Prešove (GKCH) oslávila 25 rokov od obnovenia svojej činnosti benefičným koncertom s názvom *Podať pomocnú ruku*. Kroky všetkých pozvaných hostí, priateľov, zamestnancov aj klientov charity smerovali 16. októbra do Parku kultúry a oddychu Čierny orol v Prešove. Zamestnanci si pre všetkých divákov pripravili bohatý a pestrý program spájajúci profesionalitu umelcov a nadšenie klientov. Záštitu nad koncertom prevzal Mons. Ján Babjak, prešovský arcibiskup metropolita, Andrea Turčanová, primátorka mesta Prešov, a Peter Chudík, predseda Prešovského samosprávneho kraja.

Silvia Popovičová
foto: Roman Pavlík

O 17.00 hodine, keď boli všetky miesta v prešovskom Parku kultúry a oddychu Čierny orol plné, sa začal nedeľný program. Benefičný koncert s názvom *Podať pomocnú ruku* zdôrazňoval poslanie GKCH v súčasnosti. Oslavujúce jubileum a spojenie profesionálnych umelcov s klientmi charity prilákalo do historických priestorov vyše 350 hostí. Viacerí z nich neváhali cestovať niekoľko desiatok kilometrov, aby svojou prítomnosťou prispeli k dielu charity. Riaditeľ GKCH Peter Valiček: „Som milo prekvapený a potený tým, že mnohí prijali naše pozvanie a PKO Čierny orol bol naozaj plný. To ma teší najviac."

Príhovory

Úvodné minúty koncertu patrili slovám vďaky, pochvaly a uznania. K 25. jubileu vo svojich príhovoroch zablahoželal Mons. Milan Lach SJ, prešovský pomocný biskup, Andrea Turčanová, primátorka mesta Prešov, pán Jan Materniak, zástupca starostu mesta Rymanów v Poľsku a Peter Valiček, riaditeľ GKCH. „Ja si neviem predstaviť, že by Gréckokatolícka charita v meste Prešov nebola, stará sa o tých najbiednejších," dodala v príhovore Andrea Turčanová, primátorka mesta Prešov, a odovzdala riaditeľovi ďakovný list a pamätnú medailu mesta Prešov.

Účinkujúci

Ako prví sa na pódiu predviedli deti a mladí z Domu sv. Anny v Starej Ľubovni, ktorý predstavuje komplex sociálnych, zdravotníckych, vzdelávacích a doplnkových služieb pre deti a mladých so zdravotným znevýhodnením. Divadelníci predviedli v krásnych farebných kostýmoch dramatizáciu básne *Farby*, ktorá má svoje posolstvo. Tak ako vidíme pestrosť farieb na rozkvitnutej lesnej lúke,

taký pestrý je aj náš život. Pestrosť tohto života vytvárame my všetci, pretože každý sme originál a každý z nás je tu potrebný. „Nácvik programu nám trval skoro dva mesiace, a preto našim mladým divadelníkom z Domu sv. Anny patrí veľká vďaka za vynaložené úsilie a prezentáciu. Deti to prežívali s úsmevom, radosťou a hlavne bez trémy. Chcem sa poďakovať všetkým kolegom, pretože toto dielo je naša tímová práca," prezradila Marta Tokarčíková z Domu sv. Anny.

Skvelú atmosféru vytvorila kresťanská hudobná skupina Peter Milenky & band, ktorá je na scéne už takmer desať rokov. Jej lídrom je gréckokatolícky kňaz, ktorý pôsobí vo farnosti Remeniny. Okolo seba združuje hudobníkov s chuťou hrať a odovzdávať posolstvo evanjelia. Otec Peter doplnil toto posolstvo aj osobnou skúsenosťou s tými najbiednejšími. Predstavili sa niekoľkými hitmi a pridali aj novinku z nového albumu s názvom *Spomeň si na mňa*.

Premiéra dokumentu

V druhej časti výnimočného nedeľného galaprogramu si diváci vychutnali premiéru dokumentárneho filmu s názvom *Podať pomocnú ruku*. Snímka mapuje osudy šiestich ľudí, ktorým charita zmenila život. Osobné výpovede klientov zariadení zobrazujú trpké chvíle a tenkú hranicu medzi tými, ktorí pomáhajú, a tými, ktorým sa pomáha. Slzy v očiach a nemilé životné skúsenosti striedali humorné komentáre klientov.

„Film zobrazil dennú realitu a situácie naozaj pravdivo. Pri sledovaní som si uvedomila, že niekedy stačí chvíľa a človek môže padnúť na dno, kde potrebuje pomoc iných," uviedla jedna z účastníčok.

Hudobné inšpirácie

Obrovským potleskom následne diváci privítali hlavného interpreta koncertu. Aj keď je nevidiaci, na život nezanevrel. Charizmatický spevák a hudobník Maroš Bango vystúpil spoločne s manželkou Alexandrou a pre hostí si pripravili mix duchovných, operných, ale aj vlastných skladieb, ktoré sprevádzali inšpiratívnymi slovami. Na koncerte zazneli piesne ako *Kráľovná nebies*, *Idem ďalej* či známe talianske skladby *Con te partiro* alebo *O sole mio*. Každá pieseň bola unikátnym zážitkom, ktorý hostia ocenili obrovským potleskom. Na pódium vystúpil aj otec Vasil Kormaník, duchovný správca charity, ktorý sa osobne srdečne poďakoval svojim priateľom Bangovcom.

Spevácke nadanie neukázali len profesionáli. Pod vedením Helenky Paňkovej zaspieval rusínske skladby dievčenský spevácky zbor Faustínky. Spestrením ich vystúpenia boli humorné poznámky z bežného života klientok. Domov na polceste vo Svidníku v rámci svojej pracovnej terapie takto rozvíja ich zručnosti a talent.

Záverečnou bodkou trojhodinového programu bola pieseň *Hallelujah* v podaní Maroša Banga a pre všetkých prítomných sa otvorili dvere recepcie, ktorá bola časom spoločného zdieľania pozdravov, zážitkov či noviniek, časom, kde sa neformálne mali možnosť stretnúť klienti, zamestnanci, ale aj vzácni hostia. Koncert pozitívne zhodnotil aj Mons. Milan Lach SJ, prešovský pomocný biskup: „Zaznelo veľa pekných slov. Slov vďaky, slov uznania tým, ktorí si to najviac zaslúžia, a to sú práve samotní pracovníci, ktorí v teréne robia naozaj veľké veci."

Na záver

„Teší ma, že benefičným koncertom sme spoločne s našimi partnermi, priateľmi, darcami, zamestnancami, klientmi aj širokou verejnosťou oslávili 25 rokov nášho pôsobenia. Keď sa obzriem na našu bohatú službu pre ľudí v núdzi, vidím veľký kus práce, na ktorom sme spoločne s kolegami pracovali. Verím, že táto práca zanechala stopu nielen v srdciach ľudí, ktorým sme pomohli, ale aj v nás samých," zhodnotil Peter Valiček, riaditeľ Gréckokatolíckej charity v Prešove.

2017 – Rok výročí Košickej eparchie

5. púť Košickej eparchie do Svätej zeme

12. – 23. marec 2017

Program: Tel Aviv, Jeruzalem, Betlehem, Ain Karem, Genezaretské jazero, Kafarnaum, Nazaret, Kána Galilejská, Mŕtve more, Kumrán
Cena: 670 eur + 100 dolárov (letenka, letiskové poplatky, 7 x ubytovanie s polpenziou v dvoj- a trojlôžkových izbách, doprava vo Svätej zemi, sprievodca kňaz)
Bližšie informácie: www.vyrocie.grkatke.sk/put-do-svatej-zeme

■ **Od 21. septembra slávia vo farskom pastoračnom centre v Jakubanoch sväté liturgie pre 20 – 30 Rómov,** ktoré každú stredu slúži kaplán farnosti Leontín Lizák ml. a spevom a modlitbou sprevádza spevák rómskej gospelovej skupiny F6 Lukáš Bužo s manželkou a vedúci komunitného centra v Podsadku Peter Gomolák s manželkou. (-ll)

■ **24. septembra sa v Chráme Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Kalinove uskutočnilo slávenie zádušnej svätej liturgie za vojakov padlých počas druhej svetovej vojny.** Hlavným celebrantom bol súdny vikár Prešovskej archieparchie otec Jurij Popovič. Koncelebrovali vikár Ordinariátu OS a OZ SR otec Jozef Michalov, správca farnosti otec Ján Bočkaj a otec Radoslav Vaco. Na programe sa zúčastnil aj náčelník generálneho štábu OS SR gen. Milan Maxim. Duchovnú časť osláv vystriedal vojenský a kultúrny program. Akcia sa konala pri príležitosti 72. výročia oslobodenia obce Kalinov, ktorá bola prvou oslobodenou obcou bývalého Československa. (Ján Bočkaj)

■ **Po 71 rokoch sa 24. septembra – 2. októbra v obci Sady nad Torysou, časť Zdoba, konali sväté misie,** ktoré na pozvanie správcu farnosti otca Marka Maďara viedli otcovia redemptoristi Jozef Jurčenko a Miroslav Bujdoš. (Miroslav Bujdoš)

■ **Na GTF Prešovskej univerzity v Prešove sa 29. septembra konala vedecká konferencia s názvom *Hľadanie zmyslu života ako pastoračná výzva*.** Konferencia je súčasťou riešenia grantového projektu VEGA, ktorý má za cieľ využiť logoterapiu V. E. Frankla v pastorálnej starostlivosti. Na podujatí sa zúčastnil aj Mons. Milan Lach, prešovský pomocný biskup, Mons. doc. Marek Forgáč, košický pomocný biskup, Mons. prof. Jozef Jarab, rektor KU v Ružomberku, a Mons. prof. Peter Šturák, dekan fakulty. (Michal Hospodár)

■ **30. septembra – 2. októbra sa v Gréckokatolíckom mládežníckom centre Bárka v Juskovej Voli začal ďalší ročník Archieparchiálnej školy animátora dobrovoľníka (AŠAD).** Tento víkend bol otvorením *Školy učeníka*, kde prišlo 49 mladých ľudí, a pokračovaním *Školy služby*, na ktorej sa zúčastnilo 56 mladých učeníkov. O účastníkov sa staral tím dvoch kňazov a siedmich animátorov. Katechézy v *Škole učeníka* aj v *Škole služby* boli doplnené o prácu s Božím slovom, rozjímanie či zdieľanie sa v skupinkách. (Viktória Žolnová)

■ **1. októbra sa v Klokočove konalo metodicko-formačné stretnutie s programom fatimskej soboty** určené pre riaditeľov,

V Prešove sa konalo 20. zasadnutie Rady hierarchov

Gréckokatolícki biskupi sa 5. októbra stretli v Prešove na zasadnutí Rady hierarchov Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi *sui iuris* na Slovensku. Rokovaniu predsedal prešovský arcibiskup metropolita Ján Babjak SJ a zúčastnili sa na ňom aj košický eparchiálny biskup Milan Chautur CSsR, bratislavský eparcha Peter Rusnák a prešovský pomocný biskup Milan Lach SJ.

Apoštolský nuncius na Slovensku arcibiskup Mons. Mario Giordana poslal Rade hierarchov list, v ktorom uvádza, že „Cirkev a jej pastieri majú konať svoje misijné dielo, majú ísť a venovať sa aj tým, ktorí sa v istom zmysle – napríklad počtom – nezdajú natoľko dôležití, aby sa im venovala nejaká zvláštna pozornosť. Ale Boh všetkým chce priniesť svoje svetlo, všetkých chce posilniť vo viere, aby všetci mohli odvážne a v duchu viery čeliť svojmu životu, ktorý často nie je ľahký“. Hierarchom zaželal, aby hľadali najvhodnejšie riešenia zodpovedajúce špecifickosti miestnej cirkvi.

V pracovnej časti sa vladykovia venovali problematike tvorby partikulárneho práva Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, návrhom a pripomienkam k inštrukcii Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života a Kongregácie pre biskupov *Mutuae Relationes* z roku 1978, ktoré budú zaslané do Ríma, a zhodnotili historicky prvé metropolitné zhromaždenie, ktoré sa uskutočnilo 23. septembra v Prešove. Zhromaždenie sa venovalo trom témam: pastorácii rodín (návrh Bratislavskej eparchie), evanjelizácii Rómov (návrh Prešovskej archieparchie) a iniciačným sviatostiam vrátane udeľovania Eucharistie deťom (návrh Košickej eparchie).

Rada hierarchov rozhodla takto:

K prvej téme: Uvedomujúc si vážnosť pastorácie rodín, ktoré sú dnes ohrozované z každej strany, rozhodli aj o tom, že sa má vo všetkých eparchiách zriadiť centrum pre rodiny a aspoň dvakrát do roka by sa mala v každej farnosti konať duchovná obnova rodín.

K druhej téme: Rada hierarchov rozhodla, že sa pre Rómov nebudú ustanovovať samostatné farnosti, ale centrá pre Rómov. V súvislosti s potrebou vysokoškolského vzdelávania Rómov nateraz nemožno zrealizovať nový študijný odbor, ale je aktuálne ponúkať Rómom štúdium v rôznych odboroch, ktoré sú akreditované na Gréckokatolíckej teologickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove, napr. animácia voľnočasových aktivít. Vyjadrila nesúhlas s prípadnými zmenami v štruktúre svätej liturgie slávenej pre Rómov a s Rómami. V prípade potreby však môže schváliť nové liturgické nápevy, ktoré budú bližšie rómskej mentalite.

K tretej téme: Keďže podávanie Eucharistie deťom od krstu po dovŕšenie veku, v ktorom začínajú plne užívať rozum a prijímať sviatosť zmierenia a pokánia, je komplexná liturgická, pastoračno-katechetická a teologická záležitosť, Rada hierarchov sa rozhodla túto otázku predložiť ešte Kongregácii pre náuku viery v Ríme.

K platnosti jednotlivých rozhodnutí treba počkať na ich presné oficiálne zverejnenie. (Ľubomír Petrík)

Členovia Arcibratstva ruženca sa zišli na odpuste v Michalovciach

V Bazilike Zostúpenia Svätého Ducha v Michalovciach sa 8. – 9. októbra uskutočnila odpustová slávnosť spoločenstiev Arcibratstva svätého ruženca. Odpustová slávnosť sa koná každoročne druhý októbrový víkend a hlavnými pozvanými sú členovia arcibratstva.

Program sa začal v sobotu modlitbou rozjímavého ruženca a pokračoval katechézou otca Jaroslava Štelbaského CSsR, hlavného zodpovedného za arcibratstvo, o podstate a určení modlitby ruženca, v ktorej pripomenul, že modlitba ruženca nie je len pre určitú vrstvu ľudí, ale že je to modlitba pre všetkých, aj chudobných, aj bohatých, aj vzdelaných, aj neučených.

Nasledovala modlitba Veľkej večierne s lítiou, ktorú viedol otec Jozef Troja CSsR, a vrcholom sobotného večera bola archijerejská svätá liturgia, ktorú slávil vladyka Milan Chautur CSsR, košický eparcha. V homílii predstavil modlitbu ruženca ako takú, ktorá má svoju silu aj v čase najväčších pohrôm

pre ľudstvo, akými je napríklad vojna. Svätú liturgiu spevom sprevádzal Zbor sv. Jozefa z Michaloviec. Po svätej liturgii sa pútnici pomodlili Akatist k Matke ustavičnej pomoci a sobotný program ukončila modlitba panychídy za zomrelých členov arcibratstva.

Odpustová slávnosť pokračovala v nedeľu utierňou a rannou svätou liturgiou v cirkevnoslovanskom jazyku, ktorej hlavným celebrantom bol otec Jaroslav Štelbaský. Po nej nasledoval Akatist požehnania rodín a odpustovú slávnosť pútnici zakončili svätou liturgiou, ktorú slávil otec Metod Lukačík CSsR, viceprovinciál Michalovskej viceprovincie redemptoristov. V kázni pripomenul, že modlitba ruženca nám pomáha prijímať postoje Panny Márie a vovádza nás do jej myšlienok a spôsobu života. (Jozef Troja, foto: Maroš Dupnák)

Misionári zavítali po 80 rokoch do Ladomirovej

Vo farnosti Ladomirová sa 8. – 16. októbra konali po vyše osemdesiatich rokoch sväté misie. Tento milostiplný čas viedli otcovia redemptoristi Jozef Jurčenko CSsR a Miroslav Bujdoš CSsR. Ich poslaním bolo obnoviť a prehĺbiť živú vieru v Boha. Atmosféru dopĺňal novovzniknutý spevácky zbor detí, mládeže a mamičiek z farnosti. Program počas ôsmich dní bol veľmi bohatý. Pozostával zo svätých liturgií s misijnými kázňami pre všetkých, molebenov, obnovy krstných sľubov, sviatosti pomazania chorých, obnovy manželských sľubov, adorácie pred vystavenou sviatosťou s odprosovaním za hriechy farnosti, stavovských stretnutí s deťmi, mládežou, mužmi a ženami, s prednášaním prosieb a poďakovaní veriacich pred ikonou Matky ustavičnej pomoci a v neposlednom rade z návštevy chorých. Silným momentom bola krížová cesta s misijným krížom cez dedinu. (Martina Semanová)

www.facebook.com/grkatslovo

pedagogických a nepedagogických zamestnancov a žiakov cirkevných škôl a školských zariadení Košickej eparchie. Archijerejskú svätú liturgiu slávil vladyka Milan Chautur CSsR, košický eparcha. Po svätej liturgii program pokračoval Molebenom k Presvätej Bohorodičke a besedou s vladykom Milanom, riaditeľom Eparchiálneho školského úradu otcom Petrom Oreničom a prítomnými duchovnými správcami cirkevných škôl. Súčasťou programu boli aj prezentácie cirkevných škôl prostredníctvom letákov, plagátov a tvorivých prác žiakov. (Adriana Horňáková)

■ **V Chráme bl. hieromučeníka P. P. Gojdiča na Sídlisku 3 v Prešove mali 2. októbra sestry baziliánky slávnosť,** ktorej predsedal prešovský arcibiskup metropolita Ján Babjak SJ. Z tejto farnosti si Pán povolal Slávku Čekanovú, ktorá vstúpila do Rádu sestier sv. Bazila Veľkého. Prijala obliečku malého obrazu a vybrala si meno Sofia. (Dominika Zahorodníková)

■ **Združenie katolíckych vodkýň a skautov na Slovensku zriadilo 2. októbra nový Zbor bl. biskupa V. Hopka v Prešove**, druhý na území Prešovského kraja, v ktorom fungujú lienky, vodkyne, skauti a v súčasnosti sa pracuje na vytvorení družiny vĺčat a roverov (viac na www.facebook.com/Zbor-blahoslaveného-biskupa-Vasiľa-Hopka-v-Prešove). (Helena Pavlíková)

■ **Na Gréckokatolíckej teologickej fakulte PU sa 4. októbra uskutočnila vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou *Cyrilské rukopisy a tlačené knihy v historickom, jazykovom, kultúrnom a teologickom kontexte*.** Vedeckým zámerom prednášajúcich hostí bolo rozpracovanie a analýza historických kníh a rukopisov knižnice Kovacsiana, ktorá je v správe Gréckokatolíckeho arcibiskupstva v Prešove (Jaromíra Sedláková, Zuzana Čandová)

■ **Veriaci z farností Vyšný Orlík, Kečkovce a Vyšný Mirošov sa 8. októbra vydali na spoločný farský výlet a púť k svätým bránam** do Svidníka a Krásneho Brodu spolu so svojimi duchovnými otcami Františkom Sochovičom a Jaroslavom Kačmárom. Program sa začal v Chráme Božej múdrosti vo Svidníku, kde pútnikov sprevádzal kaplán otec Ján Pavlovský. Návštevu zakončili modlitbou Korunky Božieho milosrdenstva a potom ich kroky viedli do Krásneho Brodu, kde im o jeho histórii a súčasnosti porozprával igumen monastiera otec Vladimír Juraj Sedláček OSBM. Pútnici prešli svätou bránou, prijali sviatosť zmierenia a nasledovala svätá liturgia. Na záver si pútnici prezreli mesto Medzilaborce. (Lucia Kačmárová)

■ Pomocný biskup Prešovskej archieparchie Mons. Milan Lach SJ bol k 15. septembru vymenovaný Kongregáciou pre východné cirkvi za vizitátora – delegáta pápežských kolégií a rehoľných študentátov v meste Rím. (Ľubomír Petrík)

■ 3. októbra sa stretlo 200 veriacich, prevažne Rómov, kňazi a pastori Gréckokatolíckej cirkvi, Apoštolskej cirkvi, Cirkvi bratskej a Slova života na večere chvál v Dome kultúry v Soli pod záštitou Gréckokatolíckeho formačného centra pre Rómov v Čičave, kde ich príhovorom na tému Ako obstáť v búrke, ktorá prichádza povzbudil Martin Hunčár, pastor zo zboru Slovo života. (Radko Blichár)

■ Iniciátori projektu 9 mesiacov za život sa 7. októbra, na sviatok Panny Márie Ružencovej, zúčastnili na ďakovnej modlitbe pred poliklinikou na Terase v Košiciach, ktorej vedenie sa rozhodlo stiahnuť zo svojho portfólia interrupcie.

■ 10. októbra žiaci 1. stupňa Cirkevnej základnej školy Svätej rodiny v Sečovciach počas návštevy Prešova zavítali do Gréckokatolíckeho kňazského seminára bl. biskupa P. P. Gojdiča, hvezdárne a planetária. (Renáta Danková)

■ Vo veku 96 rokov zomrel 13. októbra bývalý provinciál saleziánov na Slovensku don Ernest Macák, ktorý 80 rokov žil ako rehoľník salezián a 70 rokov bol kňazom.

■ 15. októbra slávil Mons. Ján Babjak SJ, prešovský arcibiskup metropolita, v Chráme Zosnutia Presvätej Bohorodičky vo Vranove nad Topľou-Čemernom svätú liturgiu pri príležitosti 85 rokov života otca Michala Hulaja, titulárneho arcidekana.

■ Žiaci Cirkevnej základnej školy s Materskou školou bl. P. P. Gojdiča v Prešove sa 18. októbra modlitbou ruženca pripojili k deťom celého sveta. (Jana Tirpáková)

■ Na Vysokej škole sv. Alžbety v Bratislave pripravili 19. októbra prvú misiologickú konferenciu, na ktorej s prednáškou vystúpil aj sekretár Kongregácie pre východné cirkvi arcibiskup Cyril Vasiľ. (Rádio LUMEN).

■ Na aktuálnosť patologického používania internetu reaguje nová webová stránka www.internetovazavislost.sk, za vznikom ktorej stojí člen Katedry psychológie Filozofickej fakulty KU v Ružomberku Juraj Holdoš, ktorý sa orientuje na spojenie medzi psychológiou a technológiami.

Konferencia na teologickej fakulte prezentovala evanjelium v piktogramoch

Na Gréckokatolíckej teologickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove (GTF PU) sa 11. októbra uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia na tému *Božie slovo možno počuť i vidieť. Prezentácia Evanjelia podľa Lukáša v piktogramoch*. Kolektív riešiteľov na nej predstavil hlavný výstup vedeckého projektu, ktorým je interaktívna učebnica *Evanjelium podľa Lukáša v piktogramoch*. Je určená na prácu s deťmi, obzvlášť s hendikepovanými žiakmi. Môže byť vynikajúcou pomôckou pre rodičov, katechétov i špeciálnych pedagógov. Je v nej využitá metóda znázornenia textu formou symbolickej kresby – piktogramov. Riešiteľmi projektu sú piati pedagógovia teologických disciplín na GTF PU v spolupráci so špeciálnymi pedagógmi zo Spojenej internátnej školy Pavla Sabadoša v Prešove, predovšetkým s Darinou Petríkovou, autorkou metódy. (Jaromíra Sedláková; foto: Katarína Kurilcová)

Bratislavský eparcha navštívil farnosť Telgárt

16. októbra v Telgárte na Horehroní miestny kňaz otec Marián Sabol privítal medzi veriacimi vladyku Petra Rusnáka, bratislavského eparchu. Dôvodom návštevy bolo osvieženie spomienky na rodáka otca Pavla Spišáka, titulárneho kanonika. Spolu s otcom Vladimírom Skybom, protosynkelom, a ďalšími kňazmi slávil v miestnom chráme archijerejskú svätú liturgiu. V homílii vychádzal z Lukášovho podobenstva o rozsievačovi semena. Zdôraznil silu slova a jeho zásadný význam v ľudskom živote. Pripomenul, že v práci za zrozumiteľnosť Božieho slova pri slávení liturgie priekopnícky vynaložil veľké úsilie práve otec Pavol Spišák. Po svätej liturgii predniesol životopisný medailón o Pavlovi Spišákovi diakon a vedecký pracovník Slavistického ústavu JS SAV Andrej Škoviera. V ňom stručne priblížil jeho životné curriculum, vynikajúce jazykové znalosti, ale aj náročný zápas o presadenie slovenčiny v liturgii Gréckokatolíckej cirkvi, ktorú sám ako prvý preložil. Na jeho počesť vladyka Peter spolu s otcom Michalom Hospodá-

rom, predsedom Spolu sv. Cyrila a Metoda, odhalili pamätnú tabuľu na priečelí chrámu. Potom vladyka posvätil aj jeho nový náhrobný pomník na miestnom cintoríne a sakrálne drevené plastiky s krížom v areáli chrámu. Autorom pamätnej tabule je akad. sochár Milan Ormandík, plastiky zhotovil p. Šipula z Telgártu. Slávnosť spevom sprevádzal bratislavský zbor Chrysostomos. Pre spolok to bola už dvanásta tabuľa odhalená významným osobnostiam Gréckokatolíckej cirkvi. (Michal Hospodár; foto; Jaroslav Slašťan)

Zádušná svätá omša za zosnulého prezidenta Michala Kováča

V Katedrále sv. Martina v Bratislave sa 13. októbra konala zádušná svätá omša za zosnulého prezidenta Slovenskej republiky Michala Kováča, ktorú v prítomnosti apoštolského nuncia na Slovensku Maria Giordanu, viacerých biskupov a kňazov, stoviek hostí a rodiny celebroval predseda Konferencie biskupov Slovenska Mons. Stanislav Zvolenský. Liturgiou, ktorej predchádzala rozlúčka s najvyššími poctami na Bratislavskom hrade a pred Prezidentským palácom, vyvrcholil štátny pohreb. Po svätej omši prezidenta Kováča pochovali v kruhu rodiny na Ondrejskom cintoríne.

Vladyka Milan Chautur celebroval starobylú liturgiu

Miestom slávenia starobylej Božskej liturgie sv. apoštola Jakuba sa 16. októbra stala Bazilika Zoslania Svätého Ducha v Michalovciach. Táto liturgia sa na území Slovenska slávi raz v roku, na sviatok svätca. Hlavným celebrantom bol vladyka Milan Chautur CSsR, košický eparcha, oblečený v zjednodušenom biskupskom odeve známom z dávnych čias, bez mitry a sakosu. Sediac uprostred veriacich umocnil jednoduchosť obradu, ale i sústredenosť na odriekanie modlitieb. Jedným zo zaujímavých znakov liturgie je malý i veľký vchod, keď kňazi kráčajú s Božím slovom i predkladanými darmi pomedzi ľudí cez celý chrám. Najsilnejším momentom je podávanie svätého prijímania, keď ľud pristupuje zvlášť k Pánovmu telu a Pánovej krvi, ktorú pijú priamo z kalicha. Spev viedol Kňazský zbor sv. Jakuba, ktorí tvoria kňazi Košickej eparchie i Prešovskej archieparchie.

„Človek seje i orie, ale jedine Boh dáva vzrast," odznelo z úst vladyku. Analógiou podobenstva o rozsievačovi prítomných i veriacich sledujúcich televíziu LUX vyzval, aby boli vhodnou pôdou pripravenou na prijatie Božieho slova, hlásaného nedokonalými kňazmi. (Silvia Gecejová)

Téma pastorácie rodiny rezonovala na kňazskom dni Košickej eparchie

Kňazi Košickej eparchie sa 17. októbra stretli na kňazskom dni. Najskôr spolu prešli bránou milosrdenstva v Katedrálnom chráme Narodenia Presvätej Bohorodičky v Košiciach. Viedol ich vladyka Milan Chautur CSsR, košický eparcha, ktorý zároveň predstavil ústrednú tému kňazského dňa. Bola ňou pastorácia rodiny na území Košickej eparchie. Otec Ivan Molčányi, člen rady pre rodinu Košickej eparchie, hovoril o bezprostrednej príprave snúbencov. Upozornil na povinnosť kňazov venovať sa zodpovednej príprave snúbencov aj na nepripravenosť dnešných mladých ľudí na vstup do manželstva.

Príprava na sviatosť krstu bola ústrednou myšlienkou prezentácie otca Dávida Zorvana, farára v Stanči, ktorý predstavil dôležité body prípravy, o ktorých treba s rodičmi a krstnými rodičmi krstenca hovoriť. Záver prvého bloku patril prednáške o príprave na prvú svätú spoveď a slávnostné sväté prijímanie, ktorú prezentoval otec Emil Zorvan, administrátor Falkušoviec. Druhý blok bol venovaný referátu z *Kurzu pre spovedníkov*, ktorý sa uskutočnil na Teologickom inštitúte v Spišskej Kapitule. Na tému *Spovednica – privilegované miesto evanjelizácie* hovoril otec Cyril Jančišin ml., duchovný správca Cirkevnej strednej odbornej školy sv. Jozafáta v Trebišove. Po spoločnej modlitbe na poludnie sa program uzavrel informáciami o pripravovaných udalostiach Košickej eparchie, ktorá v blízkom čase oslávi 20. výročie svojej existencie. (TSKE)

Ľubomír Petrík

Rozhovor s hlavným pápežským penitenciárom kardinálom Maurom Piacenzom, ktorý 6. septembra zavítal medzi gréckokatolíckych biskupov a kňazov na 8. metropolitnú púť kňazov Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku v Ľutine

Vo svojom príhovore ste kňazom povedali, aby sa stávali aj po skončení Roka milosrdenstva sami bránami milosrdenstva. Môžete aj čitateľom Slova priblížiť túto myšlienku?

Sme predmetom Božieho milosrdenstva. Ako ľudia stvorení Bohom, ako kresťania aj ako kňazi. Keď hľadíme na otvorené Ježišovo srdce, vidíme, že Boh je tu pre nás až do posledného dychu, do poslednej kvapky svojej krvi.

Myslím si, že by sme sa mali stále živiť touto skutočnosťou otvoreného Ježišovho srdca. Toto si potrebujeme uvedomovať my kňazi, zvlášť pri slávení eucharistie, aby sme podobne ako Ježiš vedeli dávať sami seba, uvedomujúc si to aj pri slovách, ktoré vyslovujeme: „Toto je moje telo, ktoré sa za vás láme". Je to nielen objektívna, ale aj subjektívna skutočnosť, pretože my sami ako kňazi sa máme stať telom, ktoré sa vydáva za veriacich a ktoré sa pre nich láme.

Prišli ste na Slovensko povzbudiť kňazov v spovednej službe. Čo vidíte ako najdôležitejšie pre kňaza spovedníka vo vzťahu k penitentovi (spovedajúcemu sa)?

Vo vzťahu kňaza spovedníka ku kajúcnikovi považujem za dôležité mať ducha viery, ktorý sa prejaví v spôsobe, akým kňaz kajúcnika prijíma, v spôsobe, ako kňaz tohto kajúcnika zmieruje s Bohom a ako ho potom prepustí zo spovede, aby kňaz skutočne neznečistil alebo nepoškvrnil nič z toho, čo chce Boh zdokonaliť.

Vnímam, že tu na Slovensku sa spovedá dosť veľa, a kňazom treba pripomenúť, aby aj naďalej boli veľkodušní v tejto službe, ale treba byť vnímavý aj na to, akým spôsobom budeme kráčať ďalej, pretože v iných častiach sveta to nie je tak ako na Slovensku, a preto treba byť vnímavý na to, odkiaľ a kam sa pozeráme, odkiaľ berieme vzory a čím sa inšpirujeme.

Uplynulo už pätnásť rokov od chvíle, čo boli na úctu oltára povýšení dvaja veľkí synovia Gréckokatolíckej cirkvi – prešovský biskup Pavol Peter Gojdič OSBM a rehoľný kňaz Metod Dominik Trčka CSsR.

OBDIVUHODNÝ vo svojich svätých

Stanislav Gábor
foto: archív redakcie

Mnohí sme boli pri tom, keď (dnes už svätý) Ján Pavol II. 4. novembra 2001 na Svätopeterskom námestí vo Vatikáne blahorečil dvoch nezabudnuteľných mučeníkov. Celý svet sa vtedy dozvedel o našej cirkvi, ako trpela počas prenasledovania, ale hlavne to, že v súžení vytrvala a mohla dať celej univerzálnej Cirkvi novodobé vzory svätosti – mučeníkov 20. storočia.

Symboly utrpenia

Toto blahorečenie malo pre nás gréckokatolíkov vskutku symbolický charakter. Jednak preto, že išlo o prvé blahorečenie Božích služobníkov z čias komunizmu zo Slovenska. Ale hlavne preto, že blahorečenie biskupa Gojdiča a otca Trčku rímskym pápežom symbolizovalo uznanie mnohorakého utrpenia veľkého zástupu kňazov, rehoľníkov i laických kresťanov gréckokatolíkov, ktorí trpeli za vieru a vernosť Katolíckej cirkvi počas komunistického režimu v rokoch 1950 – 1968, ale prakticky až do roku 1989.

Naši dvaja blahoslavení pochádzali z rôznych spoločenských, jazykových i rehoľných prostredí. Spojila ich však láska k milovanej Gréckokatolíckej cirkvi a jej krásnemu východ-

ném obradu. Pápež Ján Pavol II. vtedy povedal, že obaja títo mučeníci „v obetavej a hrdinskej službe Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku prešli tými istými trápeniami v dôsledku svojej vernosti evanjeliu a Petrovmu námestníkovi, a teraz im spoluprináleží koruna slávy".

Beatifikácia v Ríme

Spomeňme si v nasledujúcich riadkoch na nezabudnuteľné okamihy beatifikácie, na ktorú do Večného mesta putovalo viac ako 5 000 pútnikov zo Slovenska. Oficiálny program sa začal už v predvečer beatifikácie v sobotu 3. novembra, keď sa mnohí naši kňazi a pútnici zišli v Bazilike sv. Klimenta (v nej bol Pavol Gojdič 25. marca 1927 konsekrovaný za biskupa), v ktorej generálny vikár Prešovského biskupstva otec Ján Závacký predsedal svätej liturgii.

Na druhý deň sa na námestí pred Bazilikou sv. Petra konala slávnosť blahorečenia. Okrem biskupa Gojdiča a otca Trčku mali byť blahorečení ďalší šiesti kandidáti: štyria Taliani, Portugalec a Španielka. Aj z týchto krajín prišlo mnoho pútnikov.

Prípravný program

Pred samotnou slávnosťou sa program začal okolo deviatej hodiny a zazneli v ňom myšlienky zo života Božích služobníkov, ktorí už o malú chvíľu mali byť vyhlásení za blahoslavených. Text o biskupovi Gojdičovi prečítal otec Jozef Maxim (v súčasnosti mních studita) a odpovedali sme naň spevom *Boh je láska, milujme ho* – mottom jeho biskupskej služby.

Pontifikálna omša

O desiatej hodine sa začala pontifikálna svätá omša s obradom beatifikácie, ktorý sa konal po speve *Kyrie eleison*. Pred katedru rímskeho veľkňaza predstúpili šiesti biskupi s postulátormi, ktorí viedli beatifikačné procesy. Ako prvý otec biskup Ján Hirka spolu s otcom Jánom Krehlíkom – postulátorom procesu biskupa Gojdiča. Biskup predniesol po latinsky žiadosť, aby boli do zoznamu blahoslavených zapísaní ctihodní Boží služobníci Pavol Peter Gojdič, Metod Dominik Trčka, Giovanni Antonio Farina, Bartolomeu Fernandes dos Mártires, Luigi Tezza, Paolo Manna, Gaetana Sterni a Maria Pilar Izquierdo Albero. Potom prečítal krátke životopisy našich mučeníkov. Po odznení všetkých životopisov zhromaždenie vstalo a Ján Pavol II. predniesol formulu blahorečenia: „... našou apoštolskou autoritou povoľujeme, aby sa Boží služobníci Pavol Peter Gojdič, Metod Dominik Trčka,... odteraz nazývali blahoslavení a aby sa uctievali ich sviatky". Pre biskupa Pavla bol stanovený 17. júl (deň narodenia i smrti – *dies natalis*) a pre otca Metoda 25. august (deň jeho prvých rehoľných sľubov).

Zhromaždenie odpovedalo mohutným amen a potleskom, počas ktorého sa pomaly odkrývali štvormetrové portréty blahoslavených na priečelí Baziliky sv. Petra (škoda len, že ten Gojdičov portrét veľmi nevyšiel...). Za spevu schóly boli pred oltár prinesené relikvie blahoslavených na znak toho, že odteraz sa ich ostatky môžu verejne uctievať. Relikvie biskupa Pavla niesol otec Peter Haľko OSBM, vtedajší provinciál baziliánov, a otec Jozef Urvinitka, vtedajší biskupský ceremoniár. Ostatky bl. Metoda niesol otec Peter Gerbery CSsR (v súčasnosti mních Svätouspenskej lavry v Uneve na Ukrajine). Prítomný bol aj generálny postulátor kauzy Metoda Dominika Trčku páter Antonio Marrazzo CSsR. Liturgia pokračovala spevom *Gloria* a čítaniami.

Z homílie

Pripomeňme si teraz slová Jána Pavla II., ktoré povedal v homílii o blahoslavených po slovensky: „Posilnený asketickým spôsobom života v Ráde svätého Bazila Veľkého Pavol Peter Gojdič spočiatku ako biskup Prešovskej eparchie a neskôr ako apoštolský administrátor Mukačeva usiloval sa neúnavne o realizáciu pastoračného programu, ktorý si vytýčil: ‚... s pomocou Božou chcem byť otcom sirôt, oporou chudobných a utešiteľom trpiacich'. Ľuďmi všeobecne považovaný za človeka ‚zlatého srdca', predstaviteľom vtedajšej vlády sa stal skutočným ‚tŕňom v oku'. Po tom, čo komunistický režim postavil Gréckokatolícku cirkev mimo zákona, bol zatknutý a uväznený. Tak sa preňho začalo obdobie kalvárie, utrpenia, zlého zaobchádzania a ponižovania, až po smrť vo viere Kristovi a v láske k Cirkvi a pápežovi."

O blahoslavenom Metodovi pápež povedal: „Aj Metod Dominik Trčka vložil celý svoj život do služby evanjeliu a spáse blížnych, až po obetu vlastného života. Ako predstavený komunity redemptoristov v Stropkove na východnom Slovensku vyvíjal horlivú misionársku činnosť v Prešovskej, Užhorodskej a Križevskej eparchii. S nástupom komunizmu bol spolu s ostatnými spolubratmi redemptoristami odvezený do koncentračného tábora. Tam posilnený modlitbou s odhodlanosťou a silou znášal tresty a ponižovania pre evanjelium. Jeho trápenie sa skončilo vo väznici v Leopoldove kde po tom, čo odpustil svojim väzenským strážnikom, podľahol vyčerpaniu a chorobám."

Záverečný príhovor

Slovanský pápež sa pútnikom zo Slovenska prihovoril aj v závere svätej omše v rámci modlitby *Anjel Pána* a vyzval ich, aby nasledovali príklad viery a lásky našich nových blahoslavených: „Srdečne vítam a pozdravujem slovenských pútnikov. Osobitne pozdravujem prezidenta Slovenskej republiky pána Rudolfa Schustera. Drahí bratia a sestry, dnešné blahorečenie mučeníkov biskupa Pavla Gojdiča a kňaza redemptoristu Metoda Dominika Trčku je pre vás radostnou udalosťou. Povzbudzujem vás k nasledovaniu ich príkladu viery a lásky, a zároveň vyprosujem ich ochranu pre milovaný slovenský národ." Nezabudol ani na pútnikov z Čiech a Moravy, ktorí prišli na blahorečenie svojho moravského rodáka otca Trčku: „Srdečně zdravím české poutníky, kteří se zúčastnili blahořečení Metoda Dominika Trčky, moravského rodáka z Frýdlantu nad Ostravicí. Svěřuji do duchovní péče tohoto nového blahoslavence vás zde přítomné i celý drahý český národ s přáním, aby ste následovali

jeho hrdinského příkladu věrnosti evangeliu, služby církvi a oddanosti bratřím."

Na slávnosti okrem prezidenta Rudolfa Šustera nechýbali ani predstavitelia spoločenského, politického a cirkevného života, okolo päťdesiat biskupov, medzi nimi i biskupi zo Slovenska, Ukrajiny i USA. Neďaleko pódia stáli aj prešovskí bohoslovci – Zbor sv. Romana Sladkopevca, ktorí pod vedením dirigenta Pavla Vasiľa v závere svätej omše zaspievali pápežskú hymnu a *mnoholitstvije*. Na blahorečení bol prítomný aj staručký otec Marián Potaš OSBM, bývalý provinciál baziliánov a osobný spolupracovník biskupa Gojdiča, ktorý sa veľkou mierou pričinil o úspešnú realizáciu beatifikačného procesu biskupa Gojdiča hlavne tým, že roky zbieral a zhromažďoval materiály týkajúce sa jeho života.

V ten istý deň poobede o 16.00 h sa slávila cirkevno-slovanská svätá liturgia v Bazilike sv. Praxedy, ktorej hlavným slúžiteľom bol vtedajší rektor kňazského seminára otec Vojtech Boháč. Liturgické slávenie svojím spevom obohatili spojené gréckokatolícke zbory.

Audiencia

Pondelok dopoludnia patril, opäť na Námestí sv. Petra, audiencii so Svätým Otcom, ktorá bola venovaná pútnikom, ktorí prišli na blahorečenie do Ríma. Opäť sme mali

možnosť počuť slová Svätého Otca prednesené po slovensky, v ktorých poukázal na svedectvo lásky, ktoré nám zanechali noví blahoslavení.

Program v Ríme bol zakončený poobede ďakovnou archijerejskou liturgiou v bazilike Santa Maria Maggiore, v ktorej pápež Hadrián II. v roku 868 schválil staroslovienske cirkevné knihy. Liturgii predsedal prešovský biskup Ján Hirka, koncelebrovali mnohí rímskokatolícki i gréckokatolícki biskupi zo zahraničia a viac ako sto kňazov. Pútnici zo Slovenska, ktorí zaplnili takmer celú baziliku, si mali možnosť vypočuť homíliu kardinála Jozefa Tomka, v ktorej okrem iného vyjadril osobné spomienky na otca Metoda Trčku, ktorého si pamätal ešte zo svojich študentských čias z Michaloviec.

Uloženie relikvií v Michalovciach a v Prešove

O týždeň po beatifikácii v Ríme sa v Michalovciach slúžila ďakovná archijerejská svätá liturgia, ktorej predchádzalo uloženie telesných ostatkov bl. Metoda. V slávnostnom sprievode boli jeho relikvie prenesené z miestneho cintorína do chrámu otcov redemptoristov, kde sú uložené dodnes vpredu vpravo pod oltárom Božského Srdca Ježišovho.

Podobná slávnosť – prenesenia a uloženie relikvií biskupa Pavla Gojdiča – sa konala aj v Prešove 17. novembra. Mali na ňu možnosť prísť mnohí tí, čo sa do Ríma nedostali. Program sa začal v mestskej hale akadémiou bohoslovcov a pokračoval Molebenom k bl. Pavlovi. Nasledovala ďakovná svätá liturgia, ktorej hlavným slúžiteľom bol biskup Ján Hirka. Homíliu sekretára Kongregácie pre kauzy svätých arcibiskupa Mons. Edwarda Nowaka predniesol postulátor Ján Krehlík.

Po liturgickom slávení sa konal sprievod s relikviami blahoslaveného Pavla Gojdiča ulicami mesta do prešovskej katedrály, kde boli uložené do bočnej kaplnky v presklenom sarkofágu. Slávnosť sa konala za prítomnosti cirkevných hodnostárov z celého Slovenska, predstaviteľov štátnej správy a samosprávy, predstaviteľov NR SR i vládnej delegácie na čele s premiérom M. Dzurindom.

Úspešne zavŕšená beatifikácia bola pre našu miestnu cirkev veľkým úspechom a zadosťučinením. Musíme za to ďakovať dnes už svätému slovanskému pápežovi Jánovi Pavlovi II., ktorý nás doslovne vyzval (počas svojej návštevy v Levoči v roku 1995), aby sme pracovali na kanonizačných procesoch našich trpiteľov. Vďaka patrí aj otcovi biskupovi Jánovi Hirkovi, ktorý sa do tohto úsilia nebál vložiť a ustanovil komisiu expertov na čele s postulátorom, ktorá v tichosti a usilovne pracovala. Začínalo sa takpovediac na zelenej lúke, veď kto vtedy vedel, ako treba viesť takýto proces? Vďaka Bohu, podarilo sa. Ba navyše, v roku 2003 bol blahorečený ďalší gréckokatolícky biskup – Vasiľ Hopko spolu so sr. Zdenkou Cecíliou Schelingovou.

V súčasnosti prebieha na eparchiálnej úrovni v Prešove ďalší proces, ktorý, ak Boh dá, bude úspešne zakončený – proces na zistenie hrdinských čností otca Ivana Mastiliaka CSsR. Za zmienku stojí aj skutočnosť, že na Ukrajine sa pripravuje proces Božej služobníčky rehoľnej sestry baziliánky Vasilije Hlibovickej (1895 – 1929), ktorá bola pôvodom z Haliče, ale pôsobila a zomrela v Prešove v povesti svätosti. Ostáva nám dúfať, že sa dočkáme aj chvíle, keď budú naši blahoslavení kanonizovaní – vyhlásení za svätých.

Úcta k blahoslaveným

Dnes, s odstupom pätnástich rokov, možno s radosťou konštatovať, že za toto obdobie sa značne rozšírila úcta k našim blahoslaveným. Uctievajú si ich nielen gréckokatolíci na východnom Slovensku, ale i v zahraničí, a tiež katolíci latinského obradu.

Každoročne sa konajú odpustové slávnosti na počesť bl. Pavla v prešovskej katedrále či Ruských Pekľanoch. Centrom úcty bl. Metoda sa zasa stal michalovský Chrám Svätého Ducha, medzičasom povýšený na baziliku minor. V týchto chrámoch spočívajú ich relikvie – telesné ostatky, ku ktorým veriaci celý rok prichádzajú v hojnom počte, aby si u svojich zástancov vyprosili potrebné milosti.

Postavili sa aj mnohé nové chrámy či kaplnky, ktoré sú im zasvätené. Ba mnohí z nás máme doma na čestnom mieste relikvie našich blahoslavených. Liturgisti zostavili moleben, ktorým si ich môžeme uctievať. Ikonopisci zasa napísali mnohé ikony. Niektoré vydarenejšie, iné menej. Do mnohých sú osadené aj ich relikvie.

O ich živote a diele vyšli medzičasom mnohé knižné publikácie. Máme cirkevné školy, ktoré nesú ich meno, aj ulicu pomenovanú po biskupovi Gojdičovi, dokonca aj kňazský seminár nesie jeho meno. Život našich blahoslavených sa stal inšpiráciou aj pre žiakov a študentov, ktorí pri príležitosti školských akadémií nacvičujú divadelné predstavenia o ich živote. Práve na poli kresťanskej kultúry existujú určite mnohé neobjavené oblasti a formy, ako možno stvárniť a priblížiť ich život.

Na záver

Emeritný pápež Benedikt XVI. povedal, že svätosť Boha sa vždy prejavuje zvlášť jasným spôsobom vo svätcoch. Preto je iste dôležité uchovávať si pamiatku na týchto našich hrdinov viery, v ktorých sa prejavila Božia svätosť. Bolo by to však málo, ostať len pri spomienke na nich. Kiež sa pre nás stanú vzormi v tom, že aj napriek protichodnej a ťažkej spoločenskej situácii možno žiť podľa Kristovho evanjelia a Božej vôle vyjadrenej v prikázaniach. Nestaneme sa možno mučeníkmi takým spôsobom, že prelejeme svoju krv, hoci v mnohých krajinách k tomu aj v súčasnosti dochádza. Naše mučeníctvo môže spočívať aj v tom, že preukážeme svoj kresťanský postoj v každodennom živote.

Láska očisťuje a uzdravuje

Helena Dudová OSsR
foto: blogs.ancientfaith.com

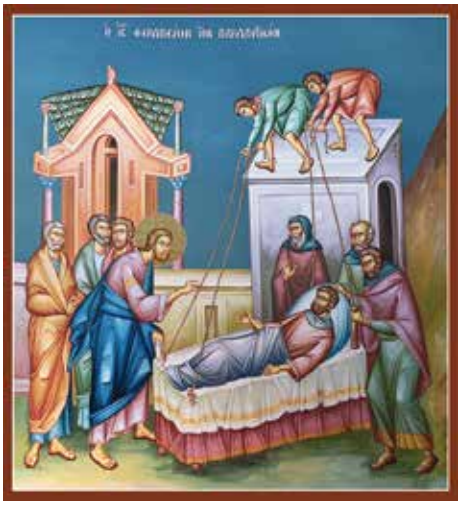

Úryvok z Markovho evanjelia (1, 40 – 2, 12) nám predstavuje Ježiša v ďalšej akcii uzdravovania. Prichádza k nemu malomocný s prosbou, aby ho očistil, a neskôr mu prinášajú ochrnutého človeka. Dnes by sa asi žiaden líder s veľkým poslaním nevenoval takejto skupine ľudí. Z takých ľudí nie je žiadny úžitok, nedá sa nimi pochváliť, ich výkonom, vzhľadom... Jednoducho sú neužitoční, sú príťažou pre spoločnosť a odsúvaní na jej okraj. To je mentalita sveta, ktorá nenápadne a pomaly zasahuje naše srdce svojím malomocenstvom, a zároveň nás paralyzuje v konaní, myslení, oberá o vnútornú krásu a slobodu.

Ježišovo konanie je však iné, naznačené súcitom a láskou, ktorá je, ako hovorí dokument *Redemptor Hominis*, „väčšia ako hriech, ako slabosť, ako márnosť stvorenia, je silnejšia ako smrť; je stále ochotná pozdvihnúť, odpúšťať, stále ochotná vyjsť v ústrety márnotratnému synovi... Toto zjavenie lásky sa volá aj milosrdenstvo. A toto zjavenie lásky a milosrdenstva má v dejinách ľudstva svoju formu a svoje meno: volá sa Ježiš Kristus“.

Ježiš sa nebojí malomocenstva, ktoré je nákazlivou a neľútostnou chorobou – človeka znetvoruje, je symbolom nečistoty. On nehľadí na skutočnosť, osobu bez toho, aby sa ho nič nedotklo, akoby len robil fotografiu, on sa necháva strnúť súcitom. Svätý Otec povedal: „Božie milosrdenstvo prekonáva každú prekážku a Ježišova ruka sa dotýka malomocného. Nezaujíma bezpečnú vzdialenosť a nekoná tak, že by poveril druhého, ale sa priamo vystavuje nákaze nášho zla. A takto sa práve naše zlo stáva miestom kontaktu. On, Ježiš, prijíma od nás našu chorú ľudskosť a my od neho prijímame jeho zdravú a ozdravujúcu ľudskosť. Toto sa deje zakaždým, keď s vierou prijímame nejakú sviatosť. Pán Ježiš sa nás ‚dotýka‘, darúva nám svoju milosť. V tomto prípade myslíme osobitne na sviatosť zmierenia, ktorá nás uzdravuje z malomocenstva hriechu.“ Pekne vysvetľuje, že sviatosť zmierenia nemôžeme brať ako čistiareň a hriech nie je len škvrna, ktorú môžeme v čistiarni chemicky vyčistiť. Hriech je viac ako škvrna. Je to rana, ktorú treba liečiť a starať sa o ňu. A ďalej pokračuje: „Evanjelium nám znova ukazuje, čo robí Boh stojac pred naším hriechom: Boh neprichádza robiť prednášku o bolesti; neprichádza ani odstrániť zo sveta utrpenie a smrť. Prichádza skôr preto, aby vzal na seba ťarchu našej ľudskej situácie, niesol ju až do konca, aby nás oslobodil v radikálnom a definitívnom zmysle. Takto Kristus poráža zlá a utrpenia sveta berúc ich na seba a víťaziac nad nimi silou Božieho milosrdenstva.“

Božie milosrdenstvo nás očisťuje od malomocenstva hriechu, dáva nám silu postaviť sa na nohy a víťaziť nad tým, čo nás držalo v duchovnej pasivite a väzení.

Skutky milosrdenstva

Mons. Ján Babjak SJ

„Znovu objavme skutky telesného milosrdenstva: dávať jesť hladným, dávať piť smädným, odievať nahých, prichýliť pocestných, navštevovať chorých, poskytovať pomoc väzňom, pochovávať mŕtvych. A nezabúdajme ani na skutky duchovného milosrdenstva: dobre radiť pochybujúcim, poúčať nevedomých, napomínať hriešnikov, tešiť zarmútených, trpezlivo znášať krivdu, odpúšťať ubližujúcim, modliť sa za živých a mŕtvych.“ (*Misericordie vultus* 15)

Na hodinách náboženstva sme sa ako deti učili vymenovať skutky telesného a duchovného milosrdenstva. Počuli sme, že sa nimi prejavuje kresťanská láska voči našim blížnym. Ale tieto skutky milosrdenstva sa ešte viac dotýkajú nás dospelých, ktorí sme vyzvaní ich uskutočňovať. Ako učeníci Ježiša Krista. Vo svätom Roku milosrdenstva nám to pripomína aj Svätý Otec František, ktorý je charakteristický práve tým, že si zvlášť všíma ľudí na okraji spoločnosti odkázaných na našu pomoc. Vidí v nich samého trpiaceho Pána Ježiša. V jednom svojom rannom príhovore v Kaplnke sv. Marty vo Vatikáne sa zamýšľal nad tým, prečo je toľko utrpenia, nevraživosti, nevinných obetí v dnešnom svete. Dal takúto odpoveď: „Neviem, prečo je toľko utrpenia nevinných ľudí, ale isto viem, že vo všetkých trpiacich ľuďoch je sám trpiaci Ježiš.“

Počas celého svojho života máme veľmi veľa príležitostí konať telesné a duchovné skutky milosrdenstva, lebo v našom okolí žije dosť ľudí, ktorí potrebujú našu pomoc, našu službu lásky a súcitu. Možno týchto ľudí prehliadame, lebo si myslíme, že možno aj sami majú podiel na svojom žalostnom stave. Ale keď si uvedomíme, že v nich môžeme stretnúť skutočného Ježiša Krista, začneme mať o nich záujem. Poslúžme im podarovaním drobných vecí bežnej potreby či oblečením, ale najmä slovom povzbudenia a záujmu o nich.

Tiež sa sústreďme aj na skutky duchovného milosrdenstva, ktoré môžeme a máme konať ešte vo väčšej miere než tie prvé, lebo dnes je veľa pochybujúcich, hľadajúcich a pomýlených ľudí. Slová pravdy a povzbudenia, rozhovor o zmysle života, napomenutie zanechať hriešny život je pre týchto ľudí veľkým svetlom v ich životnej tme. Zažnime svetlo viery, svetlo pravdy v ich životoch cez skutky duchovného milosrdenstva.

Svätý Otec napísal: „Mojím vrúcnym želaním je, aby sa kresťanský ľud počas tohto jubilea zamýšľal nad telesnými a duchovnými skutkami milosrdenstva. Takto sa prebudí naše svedomie, ktoré je voči dráme chudoby akoby otupené, a čoraz hlbšie prenikneme do srdca evanjelia, kde sú Božím milosrdenstvom uprednostňovaní chudobní.“

GOJDIČ
LÁSKA NADOVŠETKO

V tomto roku si pripomíname pätnásť rokov od blahorečenia mučeníkov biskupa Pavla Petra Gojdiča OSBM a redemptoristu Metoda Dominika Trčku CSsR. Božím riadením sa v tomto čase podarilo ukončiť prácu na novom dokumentárnom filme o blahoslavenom P. P. Gojdičovi, ktorý hlbšie načiera do života tejto významnej osobnosti a ktorého premiéra sa uskutočnila 3. novembra, v predvečer výročia jeho blahorečenia, v sále Čierneho orla, kde bola 28. apríla 1950 zlikvidovaná Gréckokatolícka cirkev v bývalom Československu. Pri tejto príležitosti sme sa o filme a jeho tvorbe porozprávali s dokumentaristkou a producentkou Evou Kratochvílovou a režisérom Michalom Spišákom.

Dada Kolesárová
foto: archív autorov

S kým ste pripravovali tento film?

E. Kratochvílová: Filmy tu zostávajú pre ďalšie generácie, pokiaľ sú ich témy nadčasové. Život a dielo biskupa Gojdiča je takáto téma. Mala som veľké šťastie stretnúť ľudí od arcibiskupa Mons. Jána Babjaka SJ, hovorcu Mons. doc. Ľubomíra Petríka, historika doc. Petra Borzu a mnohých ďalších, s ktorými sa pripravovala štruktúra celého scenára filmu. Za celý štáb by som sa chcela poďakovať za obrovské poznanie – témy, človeka, Gréckokatolíckej cirkvi a množstva ľudí, ktorí svojím príkladným životom, vierou, láskou boli pre svoje okolie vzorom a zostávajú ním aj po svojom odchode z tohto sveta.

M. Spišák: Počas práce na filme som sa mal možnosť stretnúť s mnohými odborníkmi, ktorí toho vedia o osobnosti biskupa Gojdiča nepomerne viac než ja. Chcem im vysloviť svoju vďaku, pretože bez nich by tento film vôbec nemohol vzniknúť. Stali sa súčasťou môjho života a ja som im vďačný nielen za odbornú spoluprácu, ale aj za príjemné ľudské stretnutia a porozumenie.

Na čo ste v dokumente upriamili pozornosť?

E. Kratochvílová: Pôvodný zámer bol vyhotoviť približne tridsaťminútový dokumentárny film, no po našom každodennom získavaní nových a nových skutočností sme tušili, že pokiaľ máme dodržať chronológiu a zanechať čo najviac pre ďalšie generácie a mladým ľuďom, ktorí možno o biskupovi Gojdičovi veľa nevedia, tak musíme byť veľmi dôslední a pristupovať k výberu s veľkým rešpektom. Pri samotnom triedení a ukladaní jednotlivých výpovedí a archívneho materiálu sme vedeli, že nesmieme zabudnúť na rozsiahle aktivity biskupa Gojdiča, životné postoje, konkrétne skutky, jeho vernosť a oddanosť Cirkvi, svojim blízkym aj veriacim.
Snažili sme sa, aby sme nesklamali, aby sme výsledkom nášho diela posunuli najdôležitejšie informácie pre ďalšie pokolenia.

M. Spišák: Životný príbeh biskupa Gojdiča je úchvatný. Svojou lyrikou a dramatizmom. A vnútornou silou, ktorú evokuje. Na počiatku je detstvo prežité v lone prírody a uprostred harmonickej rodiny. Odtiaľ zrejme pochádzal ten mierny, pokorný a láskavý pohľad, na ktorý spomínali súčasníci a ktorý vidno aj na všetkých fotografiách. A tam mala nepochybne korene aj skromnosť, láska a dôvera v život. A potom nasleduje ten úžasný dramatický oblúk, ktorý sa klenie ponad celý ďalší život. Mladý muž, kňaz, ktorý vstupuje do rádu, aby zasvätil život rozjímaniu a celý sa oddal Bohu. Obrazne povedané, aby prežil život osamote a v cele. Napriek želaniam nasleduje život plný funkcií, administratívnych povinností, život naplnený službou, poslaním, konaním dobrých skutkov, život plný lásky. A napokon prichádza odsúdenie svetskou mocou a záver života strávený v žalári, osamote a v cele. A v tom všetkom neustála pokora, pokoj v duši a obdivuhodná vnútorná sloboda. Akoby mu tá cela bola súdená a on s ňou bol zmierený už na počiatku.
Na jednej strane miernosť a láskavosť, bezhraničná pokora a túžba pomôcť každému, kto to skutočne potrebuje. Ale na druhej strane neochvejné trvanie na princípoch, ktorým veril. Preto ho svetská moc nikdy nemala príliš v láske.
V jeho pokore a láske k druhým spočívala jeho skutočná sila. Tá sila, ktorej komunistická moc, zosobnená všetkými funkcionármi, sudcami a dozorcami, vo svojom materializme nemohla nikdy porozumieť. Preto ho tak nenávidela a skryto sa ho bála. Preto ho nikdy nepustila na slobodu. Na jeho vnútornú slobodu však dosah nemala. Pretože skutočnú slobodu, ako aj skutočné väzenie si nosíme vo svojom vnútri a je len na nás, ako s nimi naložíme. Práve pre tieto vlastnosti som bez toho, aby som prehňal, presvedčený, že biskup Gojdič patrí k najžiarivejším osobnostiam našej histórie. Preto si myslím, že poznanie jeho života, jeho názorov a činov nás môže robiť lepšími. Ak k tomu aspoň trocha prispeje aj náš film, tak naša práca nebola márna.

Čo sprevádzalo samotnú realizáciu filmového projektu?

E. Kratochvílová: Povinnosťou dokumentaristu a producenta je zaznamenávať ľudí a obdobie, v ktorom žijeme. Za obdobie 45 rokov mojej praxe som mala možnosť vo väčšine prípadov vybrať si tému alebo konkrétneho človeka, ktorý si svojím životom zaslúžil, aby mu bola venovaná pozornosť. Takúto pozornosť si zaslúži aj osobnosť biskupa Gojdiča. Po našich obhliadkach v teréne na celom území Slovenska aj na Zakarpatskej Ukrajine, po stretnutiach s ľuďmi, ktorí biskupa Gojdiča poznali, po hľadaní a čítaní obrovského množstva archívnych materiálov (Ústav pamäti národa, Slovenský filmový ústav, RTVS, archív Zboru väzenskej a justičnej stráže v Leopoldove) sme sa každým dňom utvrdzovali, že biskup Gojdič bol človekom nesmierneho duchovného rozmeru, ktorý už len svojou prítomnosťou musel vyžarovať obrovskú úctu, obdiv, láskavosť a lásku, ale u neprajníkov obrovský strach z jeho vyrovnanosti a slobodného myslenia. Natáčanie filmu trvalo rok a pol, aj keď oslovení spracovať takýto film sme boli už dávnejšie.

M. Spišák: Samotná práca na filme však bola aj veľmi zaväzujúca. Bude obraz tohto človeka, ktorý filmom vytvoríme, dostatočne reprezentatívny? Bude hodný významu, ktorý biskup Gojdič v histórii tejto krajiny zastáva? Fakty zo života, jednotlivé životné etapy, konkrétne udalosti sú zachytené v archívoch, v odborných publikáciách i spomienkach súčasníkov. Tie, pochopiteľne, musia byť vo filme obsiahnuté. Ale to by bolo asi málo. Radenie udalostí, usporiadanie materiálu, jeho nadväznosť musí asociovať dušu človeka. Jeho myslenie a cítenie. Museli sme sa snažiť vytvoriť jeho ľudský obraz.

Čím vás obohatila práca na tomto dokumentárnom filme?

M. Spišák: Možnosť pracovať na tomto filme pokladám za dar, ktorý som dostal zvláštnym životným riadením. Bola to príležitosť stretnúť sa naprieč priestorom a časom s touto významnou osobnosťou. Príležitosť spoznať jeho osudy, skutky, ktoré konal, a životné názory a postoje, podľa ktorých sa riadil. Toto stretnutie bolo pre mňa nesmierne poučné, obohacujúce a inšpirujúce.

E. Kratochvílová: Celý štáb bol poznačený silou a veľkosťou jeho myšlienok. Každým dňom sme si uvedomovali vážnosť témy, našu obrovskú zodpovednosť, aby sme v žiadnom kroku našej práce nezlyhali, aby výber archívnych materiálov, textov z jeho korešpondencie z väzenia, jeho citácie adresované veriacim aj celej spoločnosti a všetko to, čo hlásal, bolo nami vo filme bezchybne zoradené a zachytené. S obrovským rešpektom sme vyberali každé slovo, vetu, ktorá bola a zostane pre biskupa Gojdiča charakteristická.

Nedá mi nespomenúť citát z knihy Mons. prof. Petra Šturáka o Pavlovi Gojdičovi: „Život nie je ťažkým, ale vážnym podujatím" (Dr. Štefan Hanauer). Táto veta ho usmerňovala k zodpovedným životným postojom. Nadväzujem na tento citát, ktorý je veľmi jednoduchý, ale veľmi vážny a aktuálny pre každé obdobie všetkých národov. Zvlášť v dnešnom svete by sme si tento citát mali všetci opakovať každý deň v našich rodinách, v práci aj v spoločnosti.

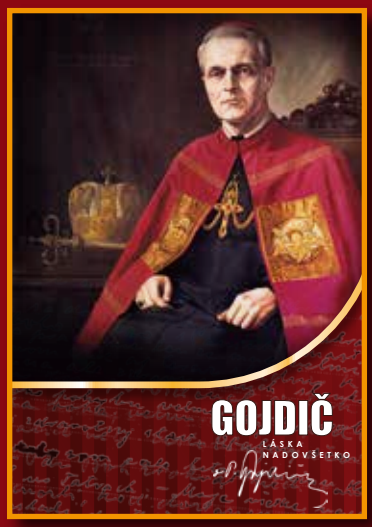

Dokumentárny film s názvom *GOJDIČ Láska nadovšetko* vznikol v rámci projektu *Záchrana a prezentácia spoločného dedičstva* financovaného z programu *SK08 Cezhraničná spolupráca z Nórskeho finančného mechanizmu 2009 – 2014. Slovensko – Ukrajina: Spolupráca naprieč hranicou.* Zároveň bol realizovaný s finančnou podporou Úradu vlády Slovenskej republiky, program *Kultúra národnostných menšín 2016.*

Námet a odborná spolupráca: Mons. Ľubomír Petrík, Peter Borza
Manažér projektu: Daniel Dzurovčin
Scenár: Michal Spišák
Kamera: Viktor Herrgott, Tomáš Hromada
Zvuk: Marián Pízner
Strih: Tomáš Hromada
Asistent produkcie: Daniela Oravcová
Komentár: Miroslav Kolbašský, František Balog, Juraj Zetyák
Réžia: Michal Spišák
Producent: Eva Kratochvílová

Má 61 minút a krátke hrané scény dotvárajú jeho atmosféru. Komentár je ladený lyricky, ale nezabúda na dôležité historické fakty. Film bol spracovaný na základe iniciatívy Gréckokatolíckeho arcibiskupského úradu v Prešove a s požehnaním prešovského arcibiskupa metropolitu Mons. Jána Babjaka SJ. Autorom myšlienky spracovať film o biskupovi Gojdičovi je Mons. Ľubomír Petrík. Úmyslom je natočiť celovečerný film. Tento dokument však môže novým spôsobom zviditeľniť osobnosť vladyku Pavla Petra a stať sa tak bránou k hranému filmu.

V dokumente sú použité archívne materiály z Národného filmového archívu Slovenského filmového ústavu v Bratislave – jediný známy filmový záber biskupa Gojdiča – aj autentická nahrávka jeho hlasu či zábery z blahorečenia v Ríme. Je opatrený ukrajinskými a anglickými titulkami. Sú v ňom použité skladby Zboru svätého Romana Sladkopevca a miešaného speváckeho zboru Hlahol. Bol natočený predovšetkým ako prezentačná a učebná pomôcka.

Vo filme vystupujú: Mons. Ján Babjak SJ, Mons. Ján Eugen Kočiš, Mons. Peter Šturák, Mons. Ľubomír Petrík, archimandrita Peter Pavol Bereš, Peter Borza, Viktor Kičera, Jozef Mašlej, Imrich Marinčák, sr. Nikolaja Oľga Mydlíková OSBM, sr. Bernadeta Vošková OSBM, sr. Mária Helena Protivňáková SNPM, Juliána Filová, Erika Kleinová, Marianna Zachová, Michal Lukáč-Spitzer, Ivan Gojdič, Magdaléna Gojdičová

Hrané scény: Tobiáš Kuruc, Vladimír Noga, Dávid Rybovič, Lukáš Šoltýs

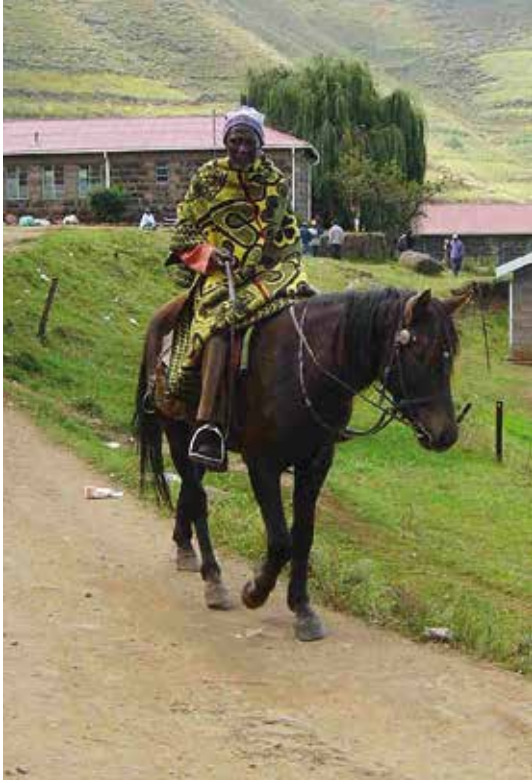

Moja misia v Lesote

Mária
foto: archív autorky, wikipedia.org

Po osemnástom roku života už oficiálne deti nesmeli byť umiestnené v detskom domove, preto boli posielané domov k príbuzným. Ale viacerí z nich aj naďalej potrebovali finančnú podporu najmä ohľadom štúdií. Kontakt s príbuznými sme sa snažili nadviazať už počas školských prázdnin, ak to bolo možné, posielali sme deti k nim domov aspoň na niekoľko týždňov. Zopár z nich tam dlho nepobudlo, pretože nemali naplnené základné životné potreby. Spomínam si na smutný prípad troch takmer už dospelých súrodencov, ktorým sa matka pred dvoma rokmi nečakane vrátila z JAR a vzala si deti domov. Žiaľ, jej pozornosť sa obmedzila len na niekoľko týždňov v roku, a deti nechávala samotné aj niekoľko mesiacov s malým množstvom peňazí, ktoré im čas od času nosila. Chodili si k nám aj naďalej po jedlo, až raz s príchodom zimy sa najmladší odmietol vrátiť domov. Nasledoval ho starší brat. Oboznámili sme úrady, že sa vracajú k nám. Chýbala len sestra, šestnásťročná dievčina, o ktorej sa hovorilo, že sa rada stretáva s chlapcami. Tá sa objavila niekoľko týždňov pred mojím odchodom, a bola vychudnutá na kosť. V dôsledku nedostatočnej stravy sa u nej začal silne prejavovať vírus HIV, na rôznych častiach jej tela sa objavovali vredy a bola potrebná operácia. Po jej zvládnutí sme verili, že dievčina, inak kedysi najlepšia žiačka v triede, sa dá opäť do poriadku. Povzbudzovala som ju k štúdiu, ktoré môže viesť k pestrej budúcnosti, že to trápenie má už za sebou. Až poslednú nedeľu pred mojím odchodom, keď som si myslela, že ju celú strávim rozlúčkou s deťmi, nás prekvapila ľútostivým nárekom, lebo v dôsledku neutišujúcej bolesti v ústach nebola schopná prehĺtať. Bolo treba ju opäť vziať do nemocnice. Po dvojhodinovom čakaní na lekára, ktoré mi preplakala v náručí, sme sa dočkali pomoci. O niekoľko dní na to sa ma kňaz, ktorý ich mal všetky na starosti, opýtal: „ Myslíš, že zomrie?“ Ja, ktorá som v živote nevidela umierať človeka, som sa snažila presvedčiť kňaza, ktorý sa už stretol s desiatkami umierajúcimi na AIDS, že to nemôže byť pravda. Božie cesty sú nevyspytateľné. Bolo by kruté, keby sa jej život skončil dôsledkom chýb, ktoré vykonala, pretože bola sama ponechaná čeliť životu v takom mladom veku. Možno len hľadala prejav citu, náklonnosti a priazne dospelého človeka, tej nedbanlivej veci pre všetkých, ktorí sme vyrastali s rodičmi.

Život v Lesothe bol iný, ale nádherný a pokojný. Každým dňom ma prekvapovala vyrovnanosť miestnych ľudí. Bolo neobvyklé sledovať, s akým pokojom pristupovali k nežiaducim správam a povinnostiam. Možno sa každý jeden z nich už stretol so smrťou, ktorá im dávala poznať skutočnú podstatu života. Som vďačná, že som mohla byť súčasťou projektu, ktorý poskytuje sirotám nemalé svetlo nádeje v lepšiu budúcnosť.

(dokončenie z predchádzajúceho čísla)

M. T. DEMJANOVIČOVÁ

Otec Bradley svedčí, že Miriam Terézia dostala aj veľmi zriedkavú milosť– videnie Najsvätejšej Trojice.

„Medzi najpozoruhodnejšie mystické skúsenosti, ktoré zakusovali niektorí Boží svätí, je videnie Najsvätejšej Trojice. Sestra Miriam Terézia túto výsadu, ako sa sama priznala, dostala. Dôvodom a ovocím tejto milosti bolo podivuhodné upevnenie vo viere. Rozum sa osvecuje a vôľa sa tak posilňuje svetlom, prijatým touto víziou najväčšieho zo všetkých tajomstiev, že sa duša pevne zakotvuje v Bohu.“

Terézia – podobne ako iní veľkí mystici – bola však presvedčená, že kresťanská dokonalosť nepozostáva z týchto mimoriadnych Božích darov. ... Človek sa môže stať opravdivo svätým aj bez nich. Miriam Terézia žila v Božej prítomnosti.

„Niekedy počas čítania, nie však pričasto, moja pamäť býva úplne alebo takmer úplne absorbovaná v ňom. Lebo čítam, ale si nepamätám to, čo som čítala. (Väčšina vecí sa mi však potom vráti do pamäti, keď ich potrebujem.) A tak je to aj s porozumením, lebo čítam bez porozumenia, a predsa všetkému rozumiem. Viete, otče, čo sa to vlastne so mnou deje? Pán Boh bol ku mne veľmi dobrý; zaobchádzal so mnou ako s rozmaznaným dieťaťom (nie však akoby on sám niekoho skutočne rozmaznával), keď v modlitbe absorbuje do seba všetky schopnosti mojej duše, rovnako nižšie, ako aj vyššie... Niekedy sa mi stalo, že dokonca ešte aj vtedy, keď som vyučovala, neuvedomovala som si činnosť duše vo vyššej sfére, zatiaľ čo nižšie boli činne zamestnané. Bolesť býva najhlbšia vtedy, keď – ako teraz pri ustavičnej činnosti nižšej sféry – nie som si vedomá, dokonca ani pri modlitbe, nejakej činnosti vyššej sféry.“ (úryvok listu zo 6. júla 1926)

(z knihy Š. Senčík SJ: *Na ceste za väčšou dokonalosťou, bl. Miriam Terézia Demjanovičová*, Dobrá kniha, Trnava 2014)

Chrániť dôstojnosť ženy

Anna Záborská

Ochrana žien pred násilím je povinnosťou každého civilizovaného štátu. Nezáleží pritom, či ide o násilie, alebo hrozbu násilia vo verejnom priestore, alebo v súkromí, v zamestnaní, alebo doma.

Pre kresťana je navyše násilie na ženách v každej svojej podobe prejavom nepochopenia ducha evanjelia. Ten, kto sa ho dopúšťa, pácha už dnes trestný čin a zároveň aj ťažký hriech.

V konkrétnych prípadoch však mnohokrát vidíme, že súčasný systém ochrany žien pred násilím nestačí. Štát a jeho inštitúcie, počínajúc políciou cez súdy až po školy by mali robiť viac. Mohlo by sa preto na prvý pohľad zdať, že tzv. Istanbulský dohovor, teda Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu, je dobrá vec, pretože štáty, ktoré ho prijmú, budú musieť pravidelne skladať účty o tom, ako postupujú pri ochrane žien pred násilím. A ak expertný výbor usúdi, že prijaté opatrenia nie sú dostatočné, vytvorí tlak na dotyčný štát, aby ich zlepšil.

Lenže o akých ženách Istanbulský dohovor vlastne hovorí? Na jednom mieste definuje, že ženskosť/mužskosť osoby a jej biologické určenie nijako nesúvisí s určením rodu osoby (gender). Tento rod je akousi množinou rolí, ktoré človek zastáva v spoločnosti, „vzorov správania, činností a atribútov, ktoré daná spoločnosť považuje za primerané pre ženy a mužov“. Pri narodení človek ešte žiaden rod nemá – mužom či ženou sa stáva len postupne pod vplyvom spoločnosti, výchovy a sebaurčenia.

Lenže ak je podľa Istanbulského dohovoru násilie voči ženám definované ako „rodovo podmienené“, je len veľmi ťažké účinne proti nemu zasiahnuť. Každému konaniu štátneho orgánu by muselo predchádzať preskúmanie, či je osoba v ohrození ženou v zmysle rolí, ktoré vykonáva a vzorov správania, ktorými sa riadi. Takéto skúmanie by nevyhnutne blokovalo nielen účinný zásah polície, ale aj činnosť sociálnych pracovníkov a súdov. Možno aj preto zvyšný text dohovoru predpokladá, že žena je osoba so ženskými chromozómami, a nie osoba, ktorá sa za ženu považuje v súvislosti so sebaurčením a v súlade s článkom 3 písmena c) dohovoru, ktorý definuje rod.

Popri stieraní rozdielov medzi mužmi a ženami zasahuje Istanbulský dohovor aj do niektorých základných práv a slobôd. Zákaz diskriminácie žien je totiž formulovaný tak široko, že môže znemožniť lekárom a zdravotníckym pracovníkom uplatniť si výhradu vo svedomí. Obmedzuje aj právo rodičov na výchovu svojich detí. Štáty sa totiž v dohovore zaväzujú, že prijmú opatrenia na odstránenie všetkých modelov správania, ktoré sú založené na „stereotypných rolách žien a mužov“ (čl. 12 ods. 1) a zavedú na všetkých stupňoch vzdelávania „študijné materiály týkajúce sa problematiky rovnoprávnosti mužov a žien, nestereotypných rodových rolí [...]“ (čl. 14 ods. 1). Pritom zo skúseností v Európskom parlamente môžem potvrdiť, že za „stereotypnú rodovú rolu“ ženy je často označované aj materstvo.

Kľúčom k predchádzaniu násiliu, ktoré je namierené proti ženám, je správne pochopenie ľudskej dôstojnosti, ktorá pramení v poznaní, že každého muža a ženu stvoril Boh na svoj obraz (Gn 1, 27). Rovnosť v tejto dôstojnosti je zároveň jediným spoľahlivým základom pre spoločenské normy kladúce si za cieľ boj proti násiliu na ženách a domácemu násiliu. Formovanie a vedenie človeka od jeho detstva k rešpektu a úcte k ľudskej dôstojnosti je najúčinnejším nástrojom v prevencii a boji proti akémukoľvek násiliu vrátane toho, ktorého obeťami sú ženy.

Pokusy predefinovať vzťahy medzi mužmi a ženami cez teóriu rodovej rovnosti bez pochopenia bohatstva, ktoré vzniká spojením dvoch rozdielnych, hoci rovnako cenných bytostí, sú len nezodpovednými experimentmi ohrozujúcimi samotné fungovanie spoločnosti.

Rozprávka

návrat

Daniela Vrabľová

„Rozprávka nevznikla preto, aby uspávala deti, ale aby prebúdzala dospelých.“ (Milan Rúfus)

Máte svoju obľúbenú rozprávku? O kom bola? Aké posolstvo odovzdávala? Akú múdrosť dala vám a vášmu životu? Že si to nepamätáte? Neverím! Pretože si neviem predstaviť detstvo ani dieťa bez rozprávky. Viete, aký hrdina sa objavuje v rozprávkovom svete vašich ratolestí? Za čo bojuje? Alebo to vie iba vaše dieťa, a vy nie ste toho súčasťou? Priznávam, čas na rozprávku, najmä tú televíznu, poslúži dospelým na rýchle domáce práce. Skúsme to inak. Sadnime si k nim. Že tie ich rozprávky sú iné? Tak im doprajte tie naše. Letné kino mojej mamy ponúka vnúčatám retro príbehy. Tohto roka mala veľký úspech Majka z Gurunu. Rozprávky dávajú možnosť prežiť, premyslieť, no majú v sebe aj zvláštnu moc liečiť. Bolesť bruška či hlavy, no aj priateľstvá a sklamania. Keď najbližšie rozbolí bruško práve pred odchodom do školy, dám vám zaručený recept: desať minút denne rozprávka. Jeden z našich projektov nesie názov *Pomôžme si rozprávkou*. Na www.rozpravka.navrat.sk nájdete knihy rôznych okruhov detských ťažkostí (mnohé na stiahnutie, niektoré na zakúpenie) – strach z tmy, menejcennosť, vyčlenenie z kolektívu, neprijatie, smrť či ochorenie blízkeho, rodinný problém, odmietanie súrodenca... Stačí sa inšpirovať.

Známy redaktor detského časopisu Slniečko nazval rozprávku „literárnym evanjeliom“, lebo je dobrou zvesťou, posolstvom o láske a dobre. „Bez rozprávky si neviem predstaviť zmysluplný ľudský príbeh, ak len nemáme veriť na ničotu a zatratenie.“ (prof. Sliacky) Možno si poviete: „Keď v tých rozprávkach je toľko zla, krutosti a zákernosti.“ Dobro v rozprávke je zosobnením života, zmysluplnej ľudskej existencie, zlo v rozprávke zosobňuje zánik toho, čo robí človeka človekom. Nezostáva nám teda nič iné, len stáť na strane dobra a veriť, že niektorá z budúcich generácií dovedie rozprávku do skutočne šťastného konca.

A teraz choďte za svojimi malými a začnite: „Kde bolo, tam bolo...“

RECEPT NA DOBRÉ MANŽELSTVO

ZDRAVIE

S receptom sme sa prehupli do druhej polovice, a tak sme už pri štvrtej téme. Táto prísada je určite zdravá!

Richard Vašečka
foto: static.pexels.com

Keď niekomu pripravujeme darček, snažíme sa, aby bol pekný, kvalitný, hodnotný, prípadne funkčný (ak ide o praktický dar), a dáme si záležať aj na obale. Tomu, koho milujeme, nedarúvame prebytky, odpadky, nepodarky, ale to najlepšie a najkrajšie. V manželstve som darčekom pre toho druhého ja: „Manželia sa definitívne a úplne dávajú jeden druhému“ (KKC 2364).

V akom stave sa tento môj dar nachádza? Usilujem sa, aby som bol – z lásky k manželovi/manželke a kvôli nemu/nej – v tom najlepšom možnom stave?

Kvalitu manželského vzťahu totiž výrazne podmieňuje aj zdravotný stav manželov.

Rozumná starostlivosť

V oblasti zdravia sú, samozrejme, veci, ktoré nemôžeme ovplyvniť a ktoré musíme prijať, ale sú aj veci, ktoré ovplyvniť môžeme a máme. „Život a telesné zdravie sú vzácne dary, ktoré nám Boh zveril. Máme sa o ne rozumne starať.“ (KKC 2288) Čnosť miernosti nás povedie k rozumnej starostlivosti o zdravie. Tak, aby sme ho nezanedbávali ani neupadli do opačného extrému, do kultu zdravia a tela (porov. KKC 2289).

Láska – k sebe i k partnerovi – nás vedie k tomu, aby sme sa starali o zdravie našich tiel i duší. Mnohí manželia sa postupom času a pod vplyvom okolností prestávajú starať o svoje zdravie a o svoj výzor. Sú potom častejšie chorí, unavení, znechutení, podráždení a vyzerajú – biedne. Svojmu partnerovi nechávame iba „ohlodanú kosť“. Zostáva mu len to, čo z nás „neotrhal“ prúd nášho hektického životného štýlu. Často sa bránime, že s tým nič nemôžeme urobiť, že nemáme na výber, že musíme takto žiť. Prestaňme sa klamať! Život je otázkou rozhodnutí a priorít. Láska, život, manželstvo a rodina majú prednosť!

Životný štýl

V dobrom manželstve sa manželia o seba starajú – o seba samého i navzájom. Treba tomu venovať čas, pozornosť i peniaze. S tým časom je to relatívne. V mene šetrenia času si dnes často pomáhame rôznymi modernými prostriedkami. A negatívne vplyvy takéhoto života potom riešime návštevami športových zariadení. Ušetrím polhodinu tým, že niekam nejdem peši, ale autom. A potom šliapem 30 minút na stacionárnom bicykli, aby som sa zbavil prebytočných kalórií.

Potrebujeme sa ale aj primerane stravovať. Mať dostatočnú výživu, neprejedať sa, neuspokojiť sa s nadváhou. Mnohí fungujú na litroch kávy a jediné „poriadne“ jedlo dňa je neskorá večera, keď sa podarí konečne doraziť domov. Toto určite neprospieva ani ich zdraviu, ani ich manželstvu. Sú potom nervózni, bez energie a bez chuti do života. Ak sa vás to týka, zmeňte to! Z lásky. Dá sa to.

Štandardnou súčasťou nášho života by mal byť dostatok pohybu a fyzickej námahy. Nevyhýbajme sa im! Ja som napríklad kedysi chodil do práce autobusom. Vďaka tomu som každý deň prešiel rýchlym krokom asi tri kilometre. Neskôr som z rôznych dôvodov začal jazdiť autom. Hádajte, odkedy som začal priberať a moja kondička sa stratila v minulosti? Preto som rád, že sme v našom rodinnom dome neprešli na plynové kúrenie ako susedia, ale stále chystáme drevo na zimu. Aspoň niečo!

Nejde o to, aby sme robili niečo umelé. Potrebujeme sa pozrieť na štýl svojho života. Ak je náš denný, týždenný či mesačný režim

úplne rozbitý a neprirodzený, treba si položiť otázku, ako ho zmeniť. Nezdravým veciam treba predchádzať, nie ich až následne hasiť. Prečo ľudí dnes ohrozujú civilizačné choroby? Vari preto, že nedodržujú správnu diétu alebo necvičia správne cviky? Myslím si, že nie. Sme chorí, lebo žijeme choré životy. Základným problémom vyspelého sveta nie sú srdcovocievne choroby, cukrovka, obezita či rakovina, ale viera v blahobyt a zháňanie sa za zbytočnosťami.

Aj my kresťania akoby sme zabudli na blahoslavenstvá:

„Blahoslavení chudobní, lebo vaše je Božie kráľovstvo.

Blahoslavení, ktorí teraz hladujete, lebo budete nasýtení.

Blahoslavení, ktorí teraz plačete, lebo sa budete smiať.

Ale beda vám, boháči, lebo už máte svoju útechu!

Beda vám, čo ste teraz nasýtení, lebo budete hladovať!

Beda vám, čo sa teraz smejete, lebo budete žialiť a plakať!“ (Lk 6, 20 – 25)

Pravá chudoba a radosť

Jedným z najsilnejších akcentov súčasného Svätého Otca Františka je dôraz na chudobu a zároveň na radosť. Pravá evanjeliová chudoba nás oslobodzuje, aby sme nemilovali veci, ale ľudí. Aby sme si nezatvárali srdcia pred blížnymi. A aby sme sa tak s čistým srdcom mohli radovať. Radosť čistého srdca je tou najlepšou zárukou zdravia.

My sme však často ako mladík z evanjelia: „Ježiš naňho pozrel s láskou a povedal mu: ‚Jedno ti ešte chýba. Choď, predaj všetko, čo máš, rozdaj chudobným a budeš mať poklad v nebi. Potom príď a nasleduj ma!‘ On pri tomto slove zosmutnel a odišiel zarmútený, lebo mal veľký majetok“ (Mk 10, 21 – 22). Veľký majetok, malá radosť.

Starosti

Ježiš nám radí zanechať ustarostenosť: „Nebuďte ustarostení o svoj život, čo budete jesť, ani o svoje telo, čím sa zaodejete. Či život nie je viac ako jedlo a telo viac ako odev? Nebuďte teda ustarostení a nehovorte: ‚Čo budeme jesť?‘ alebo: ‚Čo budeme piť?‘, alebo: ‚Čo si oblečieme?‘! Veď po tomto všetkom sa zháňajú pohania. Váš nebeský Otec predsa vie, že toto všetko potrebujete. Preto nebuďte ustarostení o zajtrajšok; zajtrajší deň sa postará sám o seba. Každý deň má dosť svojho trápenia“ (Mt 6, 25 – 34).

Štandard a luxus

Žiť pokojne, žiť skromne, používať čnosť miernosti, nebáť sa námahy a nepohodlia. Naozaj si myslím, že by nám prospelo vrátiť sa k sparťanskejšiemu štýlu života. Vedome sa zrieť niektorých vecí, minimálne si opäť správne nastaviť hranicu toho, čo pokladáme za štandard a čo za luxus.

Ja osobne mám dlhodobú vynikajúcu skúsenosť aj so skorým ranným vstávaním. Najlepšie obdobia môjho života boli tie, keď som vstával o piatej ráno. Mal som čas na modlitbu i raňajky. Ale aj na pokojné ráno s manželkou a deťmi. A neponocoval som. Skúste to!

Odpočinok a relax

Nesmie nám však chýbať ani odpočinok a relax. Trvalá únava a stres dokážu vážne škodiť každému vzťahu. Voľný víkend, dovolenka, turistika či horúci kúpeľ nie sú luxusom, ale potrebou. V tomto potrebujeme byť milosrdní k sebe i k manželskému partnerovi. Pomáhajme si vytvárať individuálne i spoločne priestor na odpočinok. Aj dobrý Boh si želá naše zdravie a odpočinok. Nechce, aby sme sa zdierali. Na znak toho ustanovil jeden deň, keď nám prikázal odpočívať od našich prác (porov. Ex 20,8 – 11).

Okrem toho telesného sa treba starať aj o svoje duševné zdravie, mať primeranú psychohygienu, vyrovnať sa so stresom. Túto oblasť najviac ovplyvňuje už spomínaný štýl nášho života a práce. Je preto dôležitou úlohou nájsť vo svojom živote správnu vyváženosť. Inak budeme vnášať do nášho manželského života i rodiny nepokoj.

Radujte sa!

Svätý Pavol hovorí o tom, ako môže našu dušu zaplaviť Boží pokoj: „Ustavične sa radujte v Pánovi! Opakujem: Radujte sa! Vaša miernosť nech je známa všetkým ľuďom. Pán je blízko. O nič nebuďte ustarostení. Ale vo všetkom modlitbou, prosbou a so vzdávaním vďaky prednášajte svoje žiadosti Bohu. A Boží pokoj, ktorý prevyšuje každú chápavosť, uchráni vaše srdcia a vaše mysle v Kristovi Ježišovi. Napokon, bratia, myslite na všetko, čo je pravdivé, čo je cudné, čo je spravodlivé, čo je mravne čisté, čo je milé a čo má dobrú povesť, čo je čnostné a chvályhodné! A Boh pokoja bude s vami“ (Flp 4, 4 – 9).

Mnohým ľuďom dnes tiež chýba otužilosť. A to nielen tá fyzická, ale aj psychická. Treba sa navzájom povzbudzovať a pomáhať si čeliť problémom a nie sa im vyhýbať. Kto nie je otužilý, ľahko prechladne. Kto nie je naučený statočne znášať ťažkosti a nepríjemnosti života, ľahko upadne do sebaľútosti, šomrania či pochybovania. Takéto postoje majú deštruktívny vplyv na manželský vzťah. Ale o tom si povieme viac v ďalšej kapitole.

„Buďte zdraví!“ (Sk 15, 29)

fórum života

www.sviecka.forumzivota.sk

2. NOVEMBER

SVIEČKA ZA NENARODENÉ DETI

Spomeňme si v týchto dňoch na zomrelé nenarodené deti a zapáľme svetlo nádeje pre našu spoločnosť.

S vašou pomocou dokážeme viac.

Pomôžte nám pomáhať a podporte projekty ochrany života kúpou symbolickej sviečky s logom kampane alebo poslaním darcovskej SMS s textom **DMS SVIECKA** na číslo **877**.

Prispieť môžete aj priamo na účet Fóra života, IBAN: **SK25 0900 0000 0050 3335 7295**

Katolícke noviny
TLAČOVÁ KANCELÁRIA KONFERENCIE BISKUPOV SLOVENSKA
cestaplus
DUCHOVNÝ PASTIER
ZKSM
zastolom.sk
VARÍNSKA TLAČIAREŇ
eRKo
NAŠA ŽILINSKÁ DIECÉZA
SLOVO
Vyveska.sk
DOMKA
MIRIAM
LCH LIVE!
VOX
rádio Lumen
LUX TELEVÍZIA
Fórum Kresťanských Inštitúcií

Pečať daru Svätého Ducha

Marko Durlák
foto: Tibor Hernadi

Po trojnásobnom ponorení do krstného prameňa a po odovzdaní bieleho rúcha kňaz maže novopokrsteného svätým myrom. Je to druhá iniciačná sviatosť, ktorou sa ten, čo uveril v Krista, začleňuje do spoločenstva jeho Cirkvi. Niekedy však prílišné zdôrazňovanie samostatnosti tejto sviatosti môže vyvolať chybný dojem, že táto sviatosť s krstom nesúvisí. Lenže v skutočnosti je myropomazanie pokračovaním krstu. Veľmi pekne to vidíme v modlitbe, ktorú sa kňaz modlí v úvode: „Požehnaný si, Pane, všemohúci Bože, prameň dobra... Nám nehodným si daroval blažené očistenie vo svätej vode a božské pomazanie v životodarnom pomazaní. A teraz si sa rozhodol znovuzrodiť skrze vodu a Ducha svojho novoosvieteného služobníka (M), a daroval si mu odpustenie dobrovoľných i nedobrovoľných hriechov. Ty sám, Vládca, dobrotivý Kráľ všetkého, daruj mu aj pečať daru tvojho svätého, všemocného a poklonami uctievaného Ducha.“ Prílišné zdôrazňovanie rozdielu medzi krstom a myropomazaním i také chápanie by mohlo mať za následok to, čo sa už stalo praxou na kresťanskom Západe, že táto sviatosť, ktorú volajú birmovanie, nielenže je oddelená od krstu, ale aj časovo sa udeľuje latinským veriacim oveľa neskôr. Z tohto dôvodu túto sviatosť Západ začal vnímať a prezentovať ako sviatosť „kresťanskej dospelosti“, ktorou pobirmovaný kresťan dostáva dary Svätého Ducha – charizmy potrebné na to, aby ako dospelý kresťan dokázal žiť zodpovedajúco svojmu kresťanskému poslaniu.

Ako však tieto veci vníma kresťanský Východ? Odpoveďou nám bude stará známa axióma: *lex orandi – lex credendi* – Cirkev sa modlí tak, ako verí. Opačne by sme mohli povedať: ak chceme vedieť, ako Cirkev verí, všimnime si, ako sa modlí.

Čo sa teda Cirkev modlí pri udeľovaní sviatosti myropomazania? Kňaz maže pokrsteného svätým myrom, pričom robí znak kríža na čele, na očiach, na nose, na ústach, na obidvoch ušiach, na hrudi, na rukách i nohách a hovorí: „Pečať daru Svätého Ducha. Amen.“ A toto je tá odpoveď. Keby šlo len o udelenie darov, ktoré majú podporiť náš kresťanský život, musel by kňaz použiť množné číslo a povedať: „Pečať darov Svätého Ducha.“ On však hovorí iba o jednom jedinom dare: Pečať daru Svätého Ducha, a to znamená, že tým darom, ktorý prijímame, je Svätý Duch sám, osobne. Sme schopní to pochopiť? Sme schopní prijať tú pravdu, že ten Duch, ktorý zostúpil na Pána v Jordáne, zostúpil vo chvíli udeľovania tejto sviatosti na nás a prebýva v nás? Sme schopní dostatočne si uvedomovať, že od tej chvíle sme jeho chrámom? Tu sa napĺňa to, čo Ježiš povedal apoštolom: „Keď príde on, Duch pravdy, uvedie vás do plnej pravdy, lebo nebude hovoriť sám zo seba, ale bude hovoriť, čo počuje, a zvestuje vám, čo má prísť. On ma oslávi, lebo z môjho vezme a zvestuje vám“ (Jn 16, 14 – 15).

Symbol lebky

Antónia Haľková

Symbol lebky v nás často evokuje strach, smrť, temnotu, nebezpečenstvo. Prírodné národy odpradávna pripisovali lebke veľký význam, pretože ju považovali za sídlo duše a sily. Lebka slúžila ako obetný dar rôznym prírodným božstvám. Tradičné uctievanie lebiek je známe po celom svete.

Kmeňové národy dodnes komunikujú práve skrze lebku s duchmi svojich predkov. Archeologické nálezy dokazujú, že Kelti hádzali lebky do posvätných studní vo viere, že voda dušu očistí, obnoví a dá jej poznať božskú jasnosť. V alchýmii sa lebka používa v prvej fáze výroby kameňa mudrcov. Lebka je symbolom koncentrácie vesmírnej energie v pominuteľnú hmotu. Je považovaná za klenbu božského chrámu, kde je uložený ľudský mozog, od tejto klenby sa okolo každého z nás odráža energia tvorivých myšlienok. V mágii sa lebky používajú najmä v rituáloch vykonávaných vo fáze ubúdajúceho Mesiaca. V období 17. – 18. storočia sa lebka začala objavovať na pirátskych vlajkách ako symbol neohrozenosti, krutosti a varovania pred možnou smrťou.

Lebka bola viacerými kultúrami chápaná ako symbol varovania. Často sa používala na odvrátenie pôsobenia akéhokoľvek zla a chorôb, je súčasťou mnohých magických rituálov. Lebka je symbolom komunikácie, telepatie, sprostredkúva informácie z druhého sveta, a preto sa používa pri veštení.

Lebku považujeme za symbol pominuteľnosti fyzického sveta. Symbolizuje aj kolobeh života a smrti, znovuzrodenie a ako schránka mozgu symbolizuje inteligenciu.

Zosnutie Bohorodičky

Milan Gábor
foto: images.icon-art.info

Ikona sviatku Zosnutia Bohorodičky by nebola úplná, ak by na nej chýbali biskupi a autori bohoslužobných textov či homílií tohto sviatku. Aj napriek tomu, že neboli všetci priamo účastní na tejto udalosti, sú jej neodmysliteľnou súčasťou. Práve v tom spočíva výnimočnosť ikony, ktorá nezobrazuje historickú udalosť presne tak, ako sa stala, ale odzrkadľuje tajomstvo viery. Nepodlieha pozemským zákonom, dimenziám priestoru a obmedzeniam času, ale, naopak, je nadčasová a patrí do nebeského sveta – večnosti. Preto sa výjavy nielen na ikone Zosnutia Bohorodičky, ale napr. aj Narodenia Krista či Bohorodičky neriadia chronologickým poriadkom, ale sú súčasťou celého tajomstva so zreteľom na duchovné posolstvo.

Ostatné postavy na ikone

Okrem už analyzovaných postáv v súvislosti so zosnutím Bohorodičky sa na ikone nachádzajú aj ďalšie osoby. Za apoštolmi, ktorí stoja pri hlave a pri nohách Božej Matky, sa zvyčajne zobrazujú biskupi a zástup žien. Na niektorých ikonách sa nachádzajú aj autori bohoslužobných textov či homílií sviatku. Týmto ikona poukazuje na prítomnosť celej Cirkvi účastnej na zosnutí Bohorodičky. Na túto skutočnosť poukazuje v homílii sviatku aj sv. Ján Damaský:

„Boli teda prítomní priami svedkovia a služobníci slova, aby pomáhali, ako sa patrilo, aj jeho Matke a aby od nej prijali požehnanie... Spolu s nimi tam boli aj ich spoločníci a nástupníci, aby mali podiel na službe a zároveň na požehnaní. Okolo nich sa zhromaždilo aj Bohom vybrané spoločenstvo tých, čo boli z Jeruzalema. Bolo dobre, že k ich sprievodu sa pripojili aj najdôležitejší spomedzi starovekých spravodlivých a prorokov...“

V 11. stor. pribúdajú do skupiny apoštolov pri lôžku Bohorodičky aj štyria biskupi, o ktorých sa dozvedáme z apokryfov: apoštol Jakub mladší (prvý jeruzalemský biskup), Dionýz Areopagita (aténsky biskup), Hierotej (aténsky biskup) a apoštol Timotej (efezský biskup). Práve títo biskupi ako prví svedčili o prenesení duše Božej Matky do neba. Poznáme ich na ikonách aj podľa typického biskupského odevu – sakosa (zväčša polystaurione – symbolická dekorácia liturgického rúcha s mnohými krížikmi) a omofora, ale bez mitry. Iný variant môže zobrazovať biskupov sv. Jána Damaského a Kozmu Majumského, veľkých hymnografov ospevujúcich zosnutie Bohorodičky, ktorí sú zobrazení s knihami v rukách. Za biskupmi sa neskôr objavujú v ikonografii sviatku aj plačúce ženy. Zohrávajú podobnú rolu ako ženy myronosičky pri Kristovom hrobe, ktorých smútok sa premenil na radosť vo chvíli, keď sa dozvedeli o Kristovom vzkriesení.

Prítomnosť celej Cirkvi pri smrti Božej Matky nachádzame aj v stichyre Veľkej večierne sviatku:

„Keď si, panenská Bohorodička, odchádzala k svojmu Synovi, bol pri tebe Peter, hlava apoštolov, i jeruzalemský biskup Jakub, príbuzný Pánov, i Ján, knieža teológov. Spolu s celým apoštolským zborom ospevovali veľké tajomstvo Krista Boha a jeho božskú prozreteľnosť. Radovali sa, od všetkých velebená, že sa mohli zúčastniť na pohrebe tvojho tela, ktoré hostilo Boha a dalo nám Darcu života. Aj hore na výsostiach kniežatá anjelským mocnosti žasli nad neobyčajným zázrakom... Aj my oslavujeme tvoju pamiatku...“

Úkony kajúcnika

Jozef Miňo

Po spytovaní svedomia a ľútosti s predsavzatím viac nehrešiť je ďalším úkonom kajúcnika vyznanie hriechov, ktoré sa vykonáva vo vlastnej sviatosti zmierenia pred kňazom. Má byť úplné a úprimné. Kódex priamo hovorí o vyznaní hriechov: „Individuálna a úplná spoveď a rozhrešenie sú jediným riadnym spôsobom, ktorým sa veriaci v Krista, vedomý si ťažkého hriechu, zmieruje s Bohom a s Cirkvou.“ (Kán. 720 § 1) Iba fyzická alebo morálna nemožnosť oslobodzuje od takejto spovede. Existujú dôvody, keď kajúcnik nemôže vyznať hriechy. Tieto dôvody sú napr. zdravotné, keď kajúcnik vníma, ale nevie rozprávať, alebo leží v nemocnici, kde sa nedá vyznať z hriechov bez toho, aby bolo zabezpečené súkromie, aby iný pacient nepočúval hriechy vyznávané v spovedi. „Vyznanie hriechov nás aj z čisto ľudského hľadiska oslobodzuje a uľahčuje nám zmieriť sa s inými. Vyznaním sa človek postaví zoči-voči hriechom, ktorými sa previnil, berie za ne zodpovednosť, a tým sa znova otvára Bohu a spoločenstvu Cirkvi, aby si tak umožnil novú budúcnosť.“ (KKC 1455)

Je nutné, aby kajúcnik pri spovedi vyznal všetky smrteľné (ťažké) hriechy, ktorých si je vedomý, po dôkladnom spytovaní svedomia. Samozrejme, je znakom úprimného obrátenia, ak kajúcnik vyznáva všetky hriechy, aj ľahké, ktoré si pamätá, aby ich predložil v spovedi Božiemu milosrdenstvu na odpustenie (porov. KKC 1456). Pravidelná spoveď aj z ľahkých hriechov nám pomáha formovať svedomie a správne rozoznávať Božiu vôľu. Cirkevné prikázanie nás zaväzuje, aby každý veriaci, ktorý dosiahol vek usudzovania, bol povinný úprimne sa vyspovedať zo svojich ťažkých hriechov aspoň raz do roka. Kto si je vedomý toho, že sa dopustil smrteľného hriechu, nesmie pristúpiť k svätému prijímaniu, ani keby pociťoval veľkú ľútosť, prv ako by prijal sviatostné rozhrešenie. (porov. KKC 1457)

Pravidelná spoveď z našich všedných hriechov nám pomáha formovať si svedomie, bojovať proti nezriadeným náklonnostiam, nechať sa vyliečiť Kristom a robiť pokroky v živote podľa Ducha. Keď touto sviatosťou častejšie prijímame dar Otcovho milosrdenstva, pobáda nás to, aby sme boli milosrdní ako on (porov. KKC 1458). Začiatkom dobrých skutkov je vyznanie zlých skutkov.

V meste

Marta Gromošová
foto: flickr.com

Horší čas na presťahovanie si už dnes ani neviem predstaviť. Dakedy v zime sme sa boli zapísať do prvej triedy dedinskej školy, otec dal kolaudačnej komisii, ktorú tvoril pán s koženou aktovkou, fľašu sladkého ríbezľového vína a dvadsať korún československých, a sťahovali sme sa. Dom bol neomietnutý a išlo sa k nemu popod trolejbusové drôty, aké som dovtedy ešte nikdy nevidela. Zadná stena nebola tak celkom dokončená, do budúcej detskej izby viedla naklonená rovina na prevážanie stavebného materiálu do neuzavretej stavby. Dnes si uvedomujem dobrodružnosť povahy našich rodičov, lebo prístup do domu bol ešte dlho voľný. Okná, dvere, kuchynský stôl a stoličky nám vyrobil dedko a slúžia s malými vylepšeniami nášho tvorivého otca dodnes, v kuchyni sme mali kachľovú pec horčicovej farby, ktorá sa mi vôbec nepáčila, lebo *kachľovec* u babky bol belasý ako Macíčkova miska z Tolstého rozprávky *O troch medveďoch*. U babky na dedine ostal diván, stolárska dielňa, mačka, krava, prasiatka, kury, stará hus, moruša, drevená škatuľa slivkového lekváru, pažítka pri stodole, kone, ktoré od krčmy každý večer šoférovali samy, Valika, Marienka, Emil, Marta a ich staršie sestry, ktoré sa s nami aj tak nehrali.

Aj do školy sa išlo inak. Pol kilometra po ulici, o ktorej sa nedalo povedať, či vôbec vedie na vyšný koniec. Bola dlhá, bez nevábnej vône a pary stúpajúcej z kôpky, ktorá nekontrolovane padala na zem spod kravského chvosta. Bolo treba ísť do dlhokánskeho kopca na kratučkých nôžkach v bielych kožených topánkach na šnúrky, aké deti v meste nenosili. Do módy už prichádzali pre dievčatá poltopánočky na čiernej nízkej podrážke, kým tie moje boli bielou verziou chlapčenských topánok s dlhými šnúrkami, ktoré sa dosť ľahko vystrapkali, a ktorým síce bolo možno pár týždňov pomáhať tým, že ste ich skrútili, naslinili a potom nešikovnými prstami skúšali komplikovane poprevliekať cez spevnené dierky, ale po čase bolo treba kúpiť nové šnúrky alebo tie staré povyvliekať a čakať, kým otec spevní konce kovovým plieškom.

Stále som verila, že sa na dedinu vrátime. Deti mi neboli nijako zvlášť sympatické. Verné kamarátky boli spolu takmer neustále, no o moju spoločnosť neprejavovali ani najmenší záujem, preto som si ich iba obzerala. Väčšina bola ostrihaná tak, ako strihávali deti niektorí otcovia, keď si vypili... „Na misečku“, ako hovorievala naša babka. Chlapci si nos utierali do rukáva, mali špinavé ruky, boli pehaví a všetci boli s niekým rodina. Pravé kamarátstva a priateľstvá mi priniesol až čitateľský preukaz do miestnej pobočky okresnej knižnice. Literárne charaktery sa nevysmievali z mojej fantázie a dobrých známok ani z toho, že sa učím po nemecky, neprekážalo im, že nemám chudé nohy a bojím sa visieť dolu hlavou na preliezačkách v záhrade materskej školy, že je naša mama zlá gazdiná, lebo nechová kury. Najviac ma mrzelo, že pri nás po kostole nikto nezastane, že tu nikoho nepoznáme, že tu nie sú ockovi či mamini krásni, mocní bratanci, že tu nemáme babku ani dedka, že ráno nesmiem zabudnúť kľúče od toho velikánskeho domu.

Povedzme si to rovno – s príchodom novej rodiny prichádza do dediny, mesta či len na vašu ulicu nový genetický materiál, a možno nejako podvedome dúfa, že obohatí genofond práve tej vašej „svorky“. Alebo skôr svokry?

J. I. MASTILIAK

Roku 1960 sa (Vasiľ Hopko) znova vrátil k nám do Leopoldova. V roku 1958 zomrel prvý člen našej desaťčlennej skupiny zástupcov rehoľníkov: otec Kajpr SJ, po otcovi Braitovi OP (1898) najstarší člen našej skupiny. Narodil sa v roku 1902. Bol najmenší rastom a skôr chudorľavý, ale „mocný v slove“ – ako redaktor týždenníka *Katolík* a slávny kazateľ v Kostole sv. Ignáca v Prahe. Pracoval s našou hlavnou skupinou – opravovali deravé vrecia. Koncom týždňa prišiel vagón s deravými vrecami a bolo treba ho rýchlo vyložiť. Otec Kajpr pracoval na vykladaní vriec a veľmi sa vysilil. V nedeľu predpoludním na vychádzke náhle zbledol a zoslabol. Vzali ho do nemocnice. Dostal srdcový infarkt. Asi o dva týždne zomrel.

Nemôžem však nevenovať zvlášť niekoľko riadkov nášmu služobníkovi Božiemu pánovi biskupovi Gojdičovi. Mali sme spolu dohovorené utorňajšie vychádzky. Zo začiatku sme sa pomodlili ruženec – myslím, že to tak robili všetci, a potom sme hovorili o rôznych témach. Spomeniem hlavne jeho dve vyznania, ktoré som získal pri týchto vychádzkach. Pán biskup bol známy tým, že sa neustále modlil. Aj tak naše východné bohoslužby i pobožnosti sú veľmi rozsiahle. V tom sa mu tiež podobal najdôstojnejší otec biskup Hopko. V týchto rozhovoroch, azda v jeho poslednom roku života, hovoril: „Znaješ, Ivanku,“ (hovorievali sme po rusínsky), „ja som sa predtým snažil pomodliť čo najviac ústnych modlitieb. Ale Pán Boh mi dal poznať, že nie je také dôležité, aby sme sa pomodlili čo najviac ústnych modlitieb, ale aby sme sa vnútorne zahĺbili do modlitby.“ A keď sme retrospektívne spomínali na minulosť, raz poznamenal: „Bolo azda mojou chybou, že som nevedel v živote povedať nie.“ Bolo totiž všeobecne známe, že pán biskup je ohromný dobrák, a niektorí to aj zneužívali.

(z knihy Ján Mastiliak: *Hrsť spomienok*)

PONDELOK 7. november

Prepodobný otec Lazár Divotvorca
Tridsiati traja mučeníci z Melitíny
Čítania: Gal 5, 22 – 6,2, zač. 213; Mt 4, 25 – 5, 13, zač. 10 (prep.); 2 Sol 1, 1 – 10, zač. 274; Lk 12, 13 – 15; 22 – 31, zač. 65 (rad.)
Blahoslavení... (Mt 5, 3)
Najviac kladená otázka vo svete je otázka utrpenia, ťažkostí a nedostatku. Mnohí sa ňou zaoberajú. Aj Ježiš to robí. Neodpovedá na otázku utrpenia z dočasného pohľadu, ale z pohľadu večnosti. Blahoslavenstvá ukazujú, že ťažkosti, ktoré máme v našom živote, nie sú zbytočnou komplikáciou. Popros Svätého Ducha, aby ti dal problémy, ktoré prežívaš, vidieť Ježišovým pohľadom. Budeš blahoslavený.
Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti z pondelka (HS: 154; PZ: 108; HP: 109)

UTOROK 8. november

Zhromaždenie k archanjelovi Michalovi
Čítania: Hebr 2, 2 – 10, zač. 305; Lk 10, 16 – 21, zač. 51a
Radujte sa, že sú vaše mená zapísané v nebi. (Lk 10, 20)
Michael – kto ako Boh, Gabriel – Boh posiela, Rafael – Boh uzdravuje. To sú traja poslovia spomínaní vo Svätom písme. Ich mená prezrádzajú poslanie, ktoré im bolo zverené. Aj my máme meno, ktoré má niečo charakterizovať. Čo? Po prvé, že sme kresťania – tí, ktorí patria Kristovi; po druhé, že sme spojení s Cirkvou (s konkrétnym svätým), čo vyjadruje meno prijaté pri krste (krstné), a po tretie, že máme svoje konkrétne poslanie od Boha, aké nemá nikto iný. Popros svojho anjela, aby ti dnes pomohol žiť v súlade s trojitým významom tvojho mena.
Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Menlivé časti archanjelovi Michalovi. Myrovanie (HS: 298; PZ: 272; HP: 288)

STREDA 9. november

Prepodobná Matróna
Čítania: 2 Sol 2, 1 – 12, zač. 275; Lk 12, 48b – 59, zač. 69
Krstom mám byť pokrstený (Lk 12, 50)
Krst chápaný etymologicky (doslovne) znamená ponorenie sa. Ježišovým krstom, ktorý má prijať, je ponorenie sa do vôle Otca, poslušnosť Otcovi, ktorý ho pozýva k sebe po ceste vedúcej cez Jeruzalem. Ježišov krst má teda vzťah s utrpením na kríži a vykúpením ľudí. Otče, daj mi milosť vidieť zmysel dnešných ťažkostí.
Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti zo stredy (HS: 156; PZ: 111; HP: 112)

ŠTVRTOK 10. november

Apoštoli Erast, Olympas, Ródion a spol.
Čítania: 2 Sol 2, 13– 17; 3, 1 – 5, zač. 276; Lk 13, 1 – 9, zač. 70
Pane, nechaj ho ešte dnes. (porov. Lk 13, 8)
Robiť pokánie v tomto texte znamená obrátiť sa. Väčšinou tomu rozumieme tak, že od hriešnych skutkov k dobrým skutkom. Je to časť pravdy. Skôr to však znamená: od sveta k Ježišovi. Treba ho objaviť a urobiť svojím Pánom a záchrancom. Urob to! Máš na to dnes čas. Zajtrajšok ti už nemusí byť dopriaty.
Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti zo štvrtka (HS: 157; PZ: 112; HP: 113)

PIATOK 11. november

Mučeníci Ménas, Viktor a Vincent
Prepodobný otec a vyznávač Teodor Studitský
Čítania: 2 Sol 3, 6 – 18, zač. 277; Lk 13, 31 – 35, zač. 73 (rad.); Ef 6, 10 – 17, zač. 233; Mt 10, 31 – 11, 1, zač. 38 (muč.); Hebr 13, 17 – 21, zač. 335; Mt 4, 25 – 5, 13, zač. 10 (prep.)
Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom. (Lk 13, 35)
Do Jeruzalemu prichádza Ježiš nielen ako človek, ale ako Boží Syn. Než odíde k Otcovi, príde ako zmŕtvychvstalý Pán – *kyrios* (božský). Takto sa ukáže svätému mestu, kde prebýva Boh uprostred svojho ľudu, a takto kráča celými dejinami – ako Boh, ktorý miluje svoj ľud. Môžeš preto v každej situácii dnešného dňa ostať v pokoji plynúcom z istoty jeho víťazstva.
Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti z piatka. Zdržanlivosť od mäsa (HS: 159; PZ: 114; HP: 114)

SOBOTA 12. november

Hieromučeník Jozafát
Svätý Ján Milosrdný
Čítania: Hebr 4, 14 – 5, 10, zač. 311; Jn 10, 9 – 16, zač. 36 (Jozafátovi); Hebr 4, 14 – 5, 10, zač. 311; Lk 6, 17 – 23, zač. 24 (Jánovi); Gal 1, 3 – 10, zač. 199; Lk 9, 37 – 43a, zač. 46 (rad.)
... ale nemohli. (Lk 9, 40)
Prečo sa nestal zázrak? Možno si už vyslovil túto otázku prežívajúc niečo tragické v živote. Veľakrát na základe toho zanevrieme na zázraky, prestaneme si radšej robiť ilúzie, aby sme neboli sklamaní. Máme právo položiť Bohu túto otázku. Ale neklaďme ju ako výčitku s hnevom a zlosťou, ale s jediným cieľom: aby nás Pán odpoveďou niečomu novému naučil.
Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Menlivé časti hieromučeníkovi Jozafátovi (HS: 300 ; PZ: 274 ; HP: 289)

NEDEĽA 13. november

Dvadsiata šiesta nedeľa po Päťdesiatnici
Arcibiskup Ján Zlatoústy
Čítania: Hebr 7, 26 – 8, 2, zač. 318; Jn 10, 9 – 16, zač. 36 (Jánovi); Ef 4, 1 – 6, zač. 224; Lk 10, 25 – 37, zač. 53 (rad.)
Choď a rob aj ty podobne! (Lk 10, 37)
Titul „znalec zákona“ hovorí o osobe učenca Písma – Starého zákona. Títo ľudia Písmo poznávali tým, že vykonávali prácu prepisovania biblických manuskriptov. Po čase získali zbehlosť a vzdelanie, a dokonca sa im začalo aj hovoriť učiteľ, rabbi. Mnohí patrili k skupine farizejov. Keď učili, začínali slovami: „Je napísané...“ Preto Ježiš začína otázkou: „Čo je napísané... ?“ Dostáva správnu odpoveď zo Zákona. Čo z nej vyplýva?
Skrze vieru sme spasení. Základom našej viery je láska k Bohu ako záchrancovi, spasiteľovi. Milovať Boha sa však nedá bez lásky

k blížnemu. Iba nejaké náboženské milovanie Boha je vec veľmi relatívna. Kto hovorí: „Milujem Boha, a nenávidí svojho brata, je luhár. Veď kto nemiluje brata, ktorého vidí, nemôže milovať Boha, ktorého nevidí.“ (1 Jn 4, 20) Nemožno milovať Boha, a zároveň kohosi odsudzovať, zatracovať a byť ľahostajný voči iným.
A kto je blížny? Ten, kto je dnes pri tebe, v tvojom okolí, blízko teba. Ten, kto má akúkoľvek potrebu. Neprejdi dnes pomimo bez toho, aby si niečo s láskou neurobil.
Liturgia: Hlas 1. Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Tropár z hlasu a Jánovi, kondák z hlasu, *Sláva,* kondák Jánovi, *I teraz,* podľa predpisu. Ostatné z hlasu a Jánovi (HS: 143, 301; PZ: 96, 276; HP: 97, 291)

PONDELOK 14. november

Apoštol Filip
Čítania: 1 Kor 4, 9 –16a, zač. 131; Jn 1, 43 – 51, zač. 5 (Filipovi); 1 Tim 1, 1 – 7, zač. 278; Lk 14, 12 – 15, zač. 75 (rad.)
... pozvi chudobných, mrzákov, chromých a slepých. (Lk 14, 13)
Židia pohŕdali ľuďmi, ktorým sa v živote nedarilo. K tým patrili chudobní, mrzáci, chromí a nevidiaci. Vyvyšovať sa znamená pohŕdať ľuďmi, ktorí nemôžu za stav svojho zdravia. Práve títo hľadajú pomoc a nachádzajú odmietnutie. Skús v dnešný deň urobiť niečo pre tých, ktorých si si doteraz nevšímal.
Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Menlivé časti apoštolovi Filipovi (HS: 303; PZ: 277; HP: 293)

UTOROK 15. november

Mučeníci Gurias, Samónas a Habib
Čítania: 1 Tim 1, 8 – 14, zač. 279; Lk 14, 25 – 35, zač. 77
Ak niekto prichádza ku mne a nemá v nenávisti... (Lk 14, 26)
Ak je niekto učeníkom Krista, bude čoraz lepším mužom, otcom, dieťaťom, bratom; lepšou manželkou, matkou, sestrou, dcérou. Ježišov učeník bude milovať iných ako seba samého. Ako je to potom s tou nenávisťou? Má nenávidieť neveru, klamstvo, kompromis; teda hriech a chybné presvedčenia o spáse človeka. Skús byť dnes pravým Kristovým učeníkom.
Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti z utorka (HS: 155; PZ: 109; HP: 110) **Začiatok štyridsaťdňového pôstu pred Narodením Pána – Filipovky**.

STREDA 16. november

Apoštol a evanjelista Matúš
Čítania: 1 Kor 4, 9 – 16a, zač. 131; Mt 9, 9 – 13, zač. 30 (apošt.); 1 Tim 1, 18 – 20; 2, 8 – 15, zač. 281; Lk 15, 1 – 10, zač. 78 (rad.)
Radujte sa so mnou... (Lk 15, 10)
V tomto evanjeliu vidíme dva odlišné postoje: radosť z návratu hriešnikov k Bohu a šomranie a odsudzovanie tých, ktorí robia zlo. Správam sa v tejto oblasti ako Ježišov priateľ, ktorý sa teší z nájdenia, vyhľadania, ochrany, bezpečnosti a záchrany hriešnika a robí všetko pre to, aby hriešnikovi pomohol nájsť Ježiša? Ak nie, ako sa potom správam?
Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Menlivé časti apoštolovi Matúšovi (HS: 304 ; PZ: 279 ; HP: 294)

ŠTVRTOK 17. november

Biskup Gregor Divotvorca
Čítania: 1 Tim 3, 1 – 13, zač. 283; Lk 16, 1 – 9, zač, 80 (rad.); 1 Kor 12, 7 – 11, zač. 151; Mt 10, 1. 5 – 8, zač. 34b (sv.)
... opatrne si počínal. (Lk 16, 8)
Nepoctivý správca okrádal majiteľa. Ten ho preto prepúšťa.
V poslednej chvíli správca robí posledné „úpravy“: v mene svojho pána odpúšťa časť dlhu. Riskuje, ale všetko stavia na jednu kartu – na povesť svojho pána ako štedrého človeka a využíva to vo svoj prospech. Skús sa z tejto dnešnej lekcie poučiť a sprostredkuj dobrú povesť svojho Pána odpustením dlhu iným.
Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti zo štvrtka (HS: 157; PZ: 112; HP: 113)

PIATOK 18. november

Mučeníci Platón a Roman
Čítania: 1 Tim 4, 4 – 8. 16, zač. 285; Lk 16, 15 – 18; 17, 1 – 4, zač. 82
... ako by mal pohoršiť jedného z týchto maličkých. (Lk 17, 2)
Ježišovi učeníci môžu maličkých pohoršovať pýchou, ponižovaním či ignorovaním. Môžu to urobiť gestom odsúdenia alebo pohŕdania. Vtedy budú pre nich pohoršením, ak maličkí dúfali v Boha a veľkí v neho nedúfali, ale sa cítili nad nimi. Dávaj dnes pozor na svoje srdce, či sa v ňom nerodí niečo, čo môže pohoršiť.
Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti z piatka. Zdržanlivosť od mäsa (HS: 159; PZ: 114; HP: 114)

SOBOTA 19. november

Prorok Abdiáš
Čítania: Gal 3, 8 – 12, zač. 205; Lk 9, 57 – 62, zač. 49
Poď za mnou! (Lk 9, 59)
Ježiš stretáva troch kandidátov na učeníkov. Prvý sa riadi len momentálnou emóciou, a tak nie je ochotný podstúpiť ťažkosti. Druhý nie je ochotný ísť teraz, ale až o rok, keď sa končí obdobie pohrebu, a tretí sa chce ešte poradiť s rodinou. Je niečo, čo zdržiava teba v nasledovaní Krista? Urob s tým niečo!
Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti zo soboty (HS: ; PZ: 115; HP: 115)

NEDEĽA 20. november

Nedeľa Krista Kráľa
Dvadsiata siedma nedeľa po Päťdesiatnici
Prepodobná Jozafáta Hordaševská
Čítania: Kol 1, 12 – 20, zač. 250; Jn 18, 33 – 37, zač. 59 b
Ja som sa na to narodil a na to som prišiel na svet, aby som vydal svedectvo pravde. Každý, kto je z pravdy, počúva môj hlas. (Jn 18, 37)
Z Jánovho evanjelia je jasné, že Pilát nechcel využiť právo, ktoré mal: odsúdiť Ježiša na smrť. Preto ho bránil. Uznal, že je nevinný. Podľahol však vydieraniu židovských náboženských predstaviteľov, ktorí volali: „Ak ho prepustíš, nie si priateľom cisára. Každý, kto sa vydáva za kráľa, stavia sa proti cisárovi. ... Nemáme kráľa, iba cisára!“ Náboženskí predstavitelia tým zhodili z kráľovského trónu Boha, ktorý jediný mal právo byť ich kráľom, ako o tom jasne hovorí Starý zákon, a na jeho miesto sami postavili cisára Ríma. Keby sme zobrali vážne ich slová, ktoré povedali pred Pilátom, potom týmto úkonom začali v Jeruzalemskom chráme v skutočnosti ctiť cisára. Možno aj preto bol zborený. Takto sa teda tí, ktorí odsúdili Ježiša za rúhanie, sami nepochybne rúhali proti Bohu.
Potvrdili sa Ježišove slová, že „sa praví ctitelia budú klaňať Bohu v Duchu a pravde“. Ak človek vylúči zo svojho správania pravdu a nekoná podľa Ducha pravdy, obvinil a odsúdil tým sám seba z bohorúhačstva. Už je len otázkou času, kedy ho takéto správanie privedie k chaosu a záhube.
Ježišu, Kráľu pravdy a Pravda sama, pretvor naše srdcia tak, aby sme milovali pravdu, počúvali tvoj hlas, a tak boli tvojimi pravými ctiteľmi a nasledovníkmi.
Liturgia: Menlivé časti z Nedele Krista Kráľa. Namiesto *Dôstojné je* sa spieva *Zvelebuj* a 9. irmos z utierne sviatku. Myrovanie (HS: 311; PZ: 286; HP: 281)

Peter Komanický

detská Mozaika

Milosrdenstvo Pánovo chcem hlásať, Pánovu chvályhodnosť, pre všetko, čo nám Pán urobil... (Iz 63, 7)

Ahoj, deti! Dnes sa budeme pozerať na obraz, ktorý nám predstavuje nášho milosrdného Boha. Tento obraz nás má povzbudzovať, aby sme sa stávali milosrdnými, a tak sa stále viac podobali na Pána Ježiša.

Píše a kreslí Dada Kolesárová.

Obraz milosrdenstva

Zjavením 22. februára 1931 v Plocku sa začalo uctievanie Božieho milosrdenstva. Vtedy Ježiš poveril sestru Faustínu namaľovať obraz, ktorý sa mal uctievať na celom svete a mal byť totožný s detailmi videnia. Nebola to ľahká úloha. Ježiš jej dal vedieť, že chce, aby obraz, o ktorom vravel, bol namaľovaný štetcom a posvätený na Druhú veľkonočnú nedeľu, čiže v zamýšľaný sviatok Božieho milosrdenstva. Keď nevedela, čo robiť, vybrala sa k predstavenej Róze Klobukowskej a povedala a žiadosti Pána Ježiša obraz s nápisom: v teba! Sestra Róza vážne, ale predsa len jej a povedala: „Dobre, sestra, nie nadprirodzenosti zjavenia Sestra Faustína sa pokúšala väčšieho úspechu. Deti z okolia z okien vychádzajú lúče. Bolo to v meste Matky Božieho milosrden- obraz konečne začal maľovať a sestra duchovným vodcom a spolu s ňou milosrdenstva – otca Michala Sopočka.

jej o zjavení namaľovať Ježišu, dôverujem nebrala tieto slová dala štetec, plátno maľuj!" a na potvrde- žiadala nejaký znak. naskicovať obraz, ale bez vtedy videli, ako z jedného okno sestry Faustíny. Vo Vilne, stva, kam neskôr odišla, sa tu stretla aj kňaza, ktorý sa stal jej hlásateľom posolstva Božieho

Lúče

Sestre Faustíne Ježiš povedal, že dva lúče na obraze označujú krv a vodu, ktoré vytryskli z jeho boku, keď ho prebodli kopijou na kríži: „Tie dva lúče znamenajú krv a vodu – svetlý lúč znamená vodu, ktorá ospravedl- ňuje duše, červený lúč znamená krv, ktorá je životom duše..."

Súťaž o poklad

slovo@grkatpo.sk

Máš šikovné ruky? Určite. Skús urobiť mozaiku (papierovú, z kamienkov alebo z čohokoľvek iného), odfoť sa s ňou (na fotke musíš byť aj ty) a fotografiu nám mejlom alebo poštou pošli do redakcie. Najšikovnejší mozaikár dostane Redakčný poklad. Čo v ňom nájde? Veľa drobných prekvapení z našej detskej mozaiky.

Duchovné zrkadlo

Urob si zrkadlo milosrdenstva, ktoré ti pomôže uvažovať o tom, či sa na nášho Pána milosrdenstva podobáš. Postup: Potrebuješ tri rovnaké kúsky kartónu, zrkadielko, plsť, lep, nožnice, orezávač, obrázok Božieho milosr- denstva, kus látky, ktorý je o 2 cm väčší ako kartón. (1) Do prvého kartónu vyrež otvor veľký ako zrkadlo, do ďalšieho tiež, ale musí byť aspoň o 0,5 cm menší. Tretí kartón natri lepidlom, prilož naň prvý kartón a do otvoru vlož zrkadlo. (2) Posledný kartón oblep látkou a prilep ho na ďalšie dva kartóny. (3) Pracuj presne. Potom si z plsti vystrihni pásiky a oblep nimi boky kartó- nov. (4) Pod zrkadiel- ko prilep obrázok Božieho milosrdenstva. (5)

Komiks Príbehy poslušníka

KOINONIA SV. JÁN KRSTITEĽ

■ **Nedeľná svätá liturgia**
13.11. Kostol sv. Ján Krstiteľa, Soľná Baňa, Solivar (11.15 h)

■ **Večer chvál**
17.11. SPŠ drevárska (spoločenská miestnosť), Bardejovská 24, Prešov (18.00 h)

■ **Večer mladých**
01.12. SPŠ drevárska (spoločenská miestnosť), Bardejovská 24, Prešov (18.00 h)

■ **Svätá liturgia s modlitbami za uzdravenie, zameraná na rodinu (manželia, snúbenci, rodičia, deti)**
04.12. Ľutina, bazilika minor (10.00 h)

ĎAKUJEME

Chceme sa z celého srdca poďakovať vám, otec Blažej Rebjak, za krásnu duchovnú prácu, za krásne spevy svätej liturgie, večierne, akatisty, molebeny, ktoré ste nás naučili spievať. Zvlášť sa chceme poďakovať za obrovské úsilie vynaložené s našimi deťmi, ktorým ste sa s veľkým srdcom venovali. Teraz vieme, čo sme stratili. Ďakujeme vám! Prosíme v modlitbách nebeského Otca, aby vám raz všetko vynahradil.

s vďačnosťou veriaci z farnosti Šarišský Štiavnik

OZNAMY

Pozvánka na duchovnú obnovu

Linka Valentín pôsobiaca pri Gréckokatolíckej cirkvi v Košiciach-Starom meste a občianske združenie Rieky pozývajú na trojdňové stretnutie, ktoré je určené ľuďom zraneným v oblasti vzťahov, citov, sexuality, ktorí prežívajú vo svojom živote homosexuálne cítenie, ako aj inak sexuálne cítiacim ľuďom. Ak si sám, je ti smutno, a túžiš po prijatí, spoločenstve, láske a dobrých medziľudských vzťahoch, ak hľadáš naplnenie svojho života na správnej ceste smerom k Bohu, príď medzi nás. Téma: Konaj dobro. Termín: 1. – 4. december v okolí mesta Prievidza. Bližšie informácie: Linka Valentín, Gréckokatolícka cirkev, P. O. Box B – 43, 040 01 Košice 1; valentinskespolocenstvo@centrum.sk.

Sväté liturgie pre vysokoškolákov v Bratislave

Oznamujeme študentom, že v zimnom semestri akademického roka 2016/2017 (24. september – 18. december) budú sväté liturgie v kaplnke Univerzitného pastoračného centra v Mlynskej doline vždy v sobotu o 19.00 h a v nedeľu o 11.15 h. Tešíme sa na vašu účasť!

Ján Burda SJ

Príbeh z Tammiru

Muzikálová rozprávka *Príbeh z Tammiru* je tretí projekt z dielne prešovských kresťanských umelcov, ktorí majú na konte celoslovensky úspešné muzikály *Farár z (M) ARSU* a *Volajte ma Meggi*. Muzikál inšpirovaný fantasy románom kňaza Vladimíra Štefaniča (*Kráľovná z Tammiru*), za ktorý získal Cenu Ivana Kraska (Debut roka 2009) spája ľahkosť rozprávky s tajomstvom biblických odkazov. Je preto rovnako príťažlivý pre veľkého i malého diváka.
Termín: 6. november (17.00 h – 19.30 h)
Miesto: Divadlo Grand (JUMBO centrum), Košice, Masarykova 2
Vstupné: 7 eur
Viac: www.pribehztammiru.sk

SLOVO na rok 2017

Príspevok na Slovo do 21. novembra 2016:
- za odber 1 až 10 ks z každého čísla je minimálne vo výške 17 eur/ks;
- za odber 11 a viac ks z každého čísla je minimálne vo výške 14 eur/ks.

V príspevku je zahrnutý aj nástenný kalendár na rok 2018. Ak máte záujem o ďalší nástenný kalendár na rok 2017, jeho cena je 1,50 eur/ks.

E-SLOVO – Ak chcete, môžete Slovo dostávať elektronicky cez našu novú webovú stránku. Príspevok je minimálne 8,50 eura. Treba kontaktovať redakciu na slovo5@grkatpo.sk alebo 051/7731 481 a uviesť dátum platby alebo pri platbe v poznámke uveďte svoj e-mail a VS 9999.

Príspevky môžete uhradiť poštovým poukazom alebo prevodom na účet
3210 206 959/0200; SK45 0200 0000 0032 1020 6959, KS: 0558, ŠS: 2017, VS: vaše PSČ.
Do poznámky uveďte svoje meno a počet kusov. Viac informácií: 051/77 31 481, 0911 711 263, slovo@grkatpo.sk.

Nová DNA – praktické poradenstvo

Pozývame vás na štvordňové pobytové podujatie spojené so službou vnútorného uzdravenia. Súčasťou podujatia sú prednášky, diskusie, osobné modlitby, priestor na oddych a relax v peknej prírode Nízkych Tatier. Účastníci môžu využiť možnosť osobného rozhovoru a modlitby so skúsenými kresťanskými poradcami. Termín: 10. – 13. november. Miesto: Kráľova Lehota, Ranč. Viac: http://www.novadna.sk/poradenstvo

Zbav nás zlého – Zbrane 3. časť

Seminár s otcom Jozefom Marettom sa uskutoční v Drienici, v hoteli Javorná 11. – 13. novembra. Cena je podľa požiadaviek účastníkov. Bližšie informácie: Erik Zbiňovský, 0905 635 380, 0907 932 400, zksilurus@gmail.com

Kurz *Charizmy Svätého Ducha 2*

Je určený najmä členom spoločenstiev a je zameraný na dar proroctva, slovo múdrosti, slovo poznania, dar viery a zázrakov. Termín: 25. – 27. november. Miesto: Rekreačné zariadenie Lúčka-Potoky pri Lipanoch. Na kurze sa môžu zúčastniť aj tí, ktorí sa nezúčastnili na prvom kurze o charizmách Svätého Ducha. Viac: slavomir.palfi@gmail.com.

Adopcia na diaľku®

Slovenská katolícka charita začala od 10. októbra prijímať prihlášky v projekte *Adopcia na diaľku®*. Vďaka nemu podporuje vzdelávanie chudobných a sociálne vylúčených detí už 20 rokov. Jednou z krajín, kde charita pôsobí, je Haiti. Na mieste spolupracuje najmä s Kongregáciou malých sestier sv. Terezky, ktorá sa venuje sociálne slabším vrstvám. Cez náš projekt charita prioritne podporuje vzdelávanie haitských detí (zabezpečenie školného, školských pomôcok a školských uniforiem), ako aj zlepšenie ich výživy a zdravotnej starostlivosti. Do *Adopcie na diaľku®* sa môže zapojiť ktokoľvek on-line priamo na našej stránke www.adopcianadialku.sk alebo vyžiadaním prihlášky prostredníctvom e-mailu: adopcianadialku.haiti@charita.sk.

TK KBS

Duchovné cvičenia u redemptoristov

Miesto: Stropkov, kláštor redemptoristov
Termíny: 10. – 13. november, téma: *Zmiluj sa nado mnou, Bože*; vedie: otec Jaroslav Štelbaský CSsR; cena: 39 eur
17. – 20. november, téma: *Zmiluj sa nado mnou, Bože*; vedie: otec Anton Verbovský CSsR; cena: 39 eur
1. – 4. december, téma: *S nami Boh*; vedie: otec Jozef Jurčenko CSsR; cena: 39 eur
8. – 11. december, téma: *Príprava na Vianoce*; vedie: otec Jaroslav Štelbaský CSsR; cena: 39 eur
15. – 18. december, téma: *Príprava na Vianoce*; vedie: otec Jaroslav Štelbaský CSsR; cena: 39 eur
Prihlásiť sa môžete na: duchovnecssr@gmail.com alebo na č. tel. 0911 812 061

Iniciatíva *Zo srdca Európy*

Modlitby za Portugalsko: 7. – 13. november
Modlitby za Rakúsko: 14. – 20. november

INZERCIA

Svätá zem – autentická duchovná púť 9. – 16. marca 2017, teraz za cenu 649 eur, s izraelskou cestovnou kanceláriou CP travel. Viac informácií na stránke www.gospatravel.sk alebo na čísle 0904 643 900. Záujemcovia sa môžu prihlásiť do konca decembra na cp.travelagency@gmail.com alebo telefonicky.

Umelecká maľba chrámov, obnova fasád a reštaurovanie, pokrývanie striech a veží. Ponúkame zľavu, stopercentnú kvalitu a dlhoročnú záruku. Kontakt: 035/659 31 39, 0905 389 162, www.reart.eu.

Rekonštrukcie striech a veží kostolov. Nové strechy. Demontáž a likvidácia azbestu. Vypracovanie potrebnej projektovej dokumentácie. www.svestav.sk. Mobil: 0905 437 209, mejl: svestav@stonline.sk

Elektrické pohony zvonov: lineárny a elektromagnetický pohon, diaľkové ovládania zvonov, oprava starých systémov. Tel.: 057/442 18 28; 0907 268 344

Výškové práce – opravy a maľovanie striech, fasád aj interiérov; výmena a montáž odkvapových žľabov; rizikový výrub stromov v blízkosti budov a na cintorínoch. Mobil: 0917 235 829, 0905 467 937; mejl: zakmichalovce@stonline.sk

CENNÍK INZERCIE

http://casopisslovo.sk/redakcia/

TV LUX

04.11. (piatok) 11.20 Prehľad katolíckych periodík (PKP) 17.30 **Gojdič. Láska nadovšetko – dokumentárny film o gréckokat. biskupovi mučeníkovi** 19.50 PKP R 20.55 Stojí to za to! – svedectvo manželov Mojtovcov

05.11. (sobota) 09.50 **Gojdič. Láska nadovšetko** 11.45 PKP R 16.45 **Gréckokatolícky magazín (GkM)** R 17.20 PKP R 20.25 Edita Steinová: Siedma komnata – film P 12

06.11. (nedeľa) 08.00 Klbko – detský program P 21.10 Svätica s ružami medzi nami – dokument o návšteve relikvií sv. Terezky po Slovensku

07.11. (pondelok) 09.20 Malí poslovia: Záchrana v katakombách – detský program P 16.05 **GkM** R 21.50 **Gojdič. Láska nadovšetko**

08.11. (utorok) 08.20 **Gojdič. Láska nadovšetko** 16.30 Brazília: Aleluja – dokument 12 20.50 **Gréckokatolícky magazín**

09.11. (streda) 01.50 **GkM** R 09.15 Malí poslovia: Neutop sa, plávaj – detský program P 11.30 Viera v Rusku: Doktor Haas, svätý lekár Moskvy – dokument 12 20.10 PKP P

10.11. (štvrtok) 00.50 **Gojdič. Láska nadovšetko** 09.20 Malí poslovia: Útek za úsvitu hviezd – detský program P 16.30 Moja misia: Mátuška, Kazachstan – dokument P 21.40 Viera v Rusku: Oleg Senin, kázeň v tme – dokument

11.11. (piatok) 11.50 PKP R 17.20 PKP R 17.30 Guadalupe: Živý obraz – dokument P 19.50 **PKP** R 20.55 Stojí to za to! – svedectvo manželov Zelíkovcov

12.11. (sobota) 11.45 PKP R 16.45 **GkM** R 20.25 Jakub – film P 12

13.11. (nedeľa) 21.10 Brazília: Aleluja – dokument 12 22.10 Godzone magazín – náboženský program

14.11. (pondelok) 09.20 Malí poslovia: V zajatí – detský program P 16.05 **GkM** R

15.11. (utorok) 20.50 **Gréckokatolícky magazín** 21.10 Vlastná cesta: Anton Fabián – náboženský program P

16.11. (streda) 01.50 **GkM** R 20.10 PKP P

17.11. (štvrtok) 09.20 Malí poslovia: Dokážeš to – detský program P 16.30 Neviditeľná hora – dokument P 17.00 Obrazy milosrdenstva: Slovenský otváracie ceremoniál na SDM 2016 v Krakove P

18.11. (piatok) 11.50 PKP R 19.50 PKP R 20.55 Stojí to za to! – svedectvo manželov Ondrišíkovcov

19.11. (sobota) 11.45 PKP R 16.45 **GkM** R 17.20 PKP R 20.25 Karolína: Príbeh dvoch priateliek, ktorým spoločná úloha v škole zmenila pohľad na veci – film P 12

20.11. (nedeľa) 00.45 Sen o ruži: muzikál – hudobný program P

21.11. (pondelok) 02.50 Svedectvo – publicistická relácia

TV NOE

04.11. (piatok) 16.20 Kalvária Nitrianske Pravno – dokument o sakrálnych stavbách

05.11. (sobota) 06.05 Město strachu: Pakistán – dokument 00.55 **Řeckokatolícky magazín (ŘkM)**

06.11. (nedeľa) 09.15 Obnovitelné zdroje energie na Slovensku – dokument 11.30 **ŘkM** R

07.11. (pondelok) 11.15 Bratr Prem Bhai: India – dokument 12.50 Mosambik: Svědek víry – dokument

08.11. (utorok) 13.25 V pohorách po horách: Kriváň – cestopisný dokument 21.05 **Řeckokatolícky magazín**

09.11. (streda) 14.10 Město strachu: Pakistán – dokument 23.30 Příběhy odvahy a víry: Buď vůle tvá – dokument o prenasledovaní kresťanov v komunistickom Rusku

10.11. (štvrtok) 16.20 **ŘkM** R 17.15 V pohorách po horách: Kriváň – cestopisný dokument 17.30 Duchovní malby: Ježíšovo veřejné působení (5)

11.11. (piatok) 11.15 Mosambik: Svědek víry – dokument

12.11. (sobota) 16.40 Bratr Prem Bhai: India – dokument 23.10 Kalvária Nitrianske Pravno – dokument o sakrálnych stavbách 23.45 **ŘkM** R

13.11. (nedeľa) 11.40 **ŘkM** R 20.00 Svatá Františka Římská – hraný dokument o svätej žene žijúcej na prelome 14. a 15. storočia P

14.11. (pondelok) 06.05 V pohorách po horách: Hrčava – cestopisný dokument 11.30 Nic jen Prozřetelnost – dokument, ktorý približuje príbehy ľudí z komunity Cenacolo

15.11. (utorok) 10.35 Svatá Františka Římská – hraný dokument o svätej žene žijúcej na prelome 14. a 15. storočia 17.15 V pohorách po horách: Hrčava – cestopisný dokument 21.20 **Řeckokatolícky magazín**

16.11. (streda) 08.10 Zimbabwe: Z temnoty – dokument o pôsobení Katolíckej cirkvi v Zimbabwe 18.55 Kalvária Nitrianske Pravno – dokument o sakrálnych stavbách

Marko Rupnik: *Hľadám svojich bratov*

Zasvätení na Slovensku odpovedajú na výzvu Svätého Otca Františka vyjsť medzi ľudí aj vydávaním nových kníh. Novinkou, ktorá sa dostáva do kníhkupectiev na Slovensku, je kniha P. Marka Rupnika *Hľadám svojich bratov*. Jezuita Marko Rupnik je na Slovensku známejší ako autor nádherných mozaík vo viacerých chrámoch. No krása jeho umeleckej tvorby vychádza z hĺbky ducha, ktorý dokáže skúmať Božie tajomstvá. Kniha *Hľadám svojich bratov* je brilantným skúmaním akoby dvoch súbežných tém. Prvou je povolanie človeka a druhou sú vzťahy v rodine. Obe témy sú zároveň veľavravnou metaforou vzťahu s nebeským Otcom. (TK KBS)

Kniha džunglí

V džungli zavládlo mimoriadne sucho, dokonca ani strom Mahua nezapučal. Zvieratá trpia. Keď je hladina rieky na úplnom minime, vtedy sa v džungli vyhlasuje vodné prímerie. Tak sa pri rieke stretajú divoké gazely s krokodílmi a diviaky či byvoly stoja vedľa vlčej svorky. Medzi vlkmi je aj niekto netypický. Mauglí, chlapča, ktorého sa ujala vlčica Rakša, je senzáciou. No nie pre obávaného tigra Šer Chána, ktorému jeho jazva na ľavom oku neustále pripomína stretnutie s človekom. Čo z tohto stretnutia vzíde? Dozviete sa to z najnovšieho filmu Jona Favreauva, kde si hlavnú postavu zahral dvanásťročný Neel Sethi. (Michal Pavlišinovič)

Edita Steinová: *Siedma komnata*

110-minútový maďarsko-taliansky filmový portrét židovky, ktorá konvertovala, vstúpila do kláštora a stala sa mučeníčkou, si môžete pozrieť 5. novembra o 20.25 hod. Zachytáva vnútorné boje tejto neobyčajnej ženy – filozofky a jej konflikty s najbližším okolím, ktoré nevie prijať jej rozhodnutie stať sa katolíčkou a karmelitánkou. Stala sa jedným z najkrajších symbolov v desivom období dejín, keď premenila svoje utrpenie počas nacizmu na cestu k mystickej jednote s Bohom. Napriek traumatizujúcim udalostiam prejavuje láskavosť ľuďom, s ktorými prichádza do kontaktu. (TV LUX, Dada Kolesárová)

Gospeltalent – výberový album

Domáca kresťanská hudobná scéna je bohatšia o nový CD album, ktorý spája mladých talentovaných autorov a interpretov. Predstaví najlepších od roku 2013 a hostí, a ich 11 piesní, ktoré boli nahraté počas leta v prešovskom štúdiu Umpax. Bonusom je hymna turné *Gospeltalent Rádio Lumen TOUR*. Vydavateľom je internetové kníhkupectvo Kumran. Projekt *Gospeltalent* organizuje portál o gospelovej hudbe a dobre okolo nás *iGospel.sk* v spolupráci s Richardom Čanakym a Rádiom Lumen, ktoré je zároveň jeho hlavným mediálnym garantom. Viac informácií o projekte možno nájsť na www.gospeltalent.sk. (TK KBS)

17.11. (štvrtok) **09.35** V pohorách po horách: Hrčava – cestopisný dokument **15.20** **ŘkM** R

18.11. (piatok) **23.55** V pohorách po horách: Hrčava – cestopisný dokument

19.11. (sobota) **11.00** Mše svatá se jmenováním nových kardinálů – priamy prenos svätej omše z Vatikánu **19.10** **ŘkM** R

20.11. (nedeľa) **06.15** Zimbabwe: Z temnoty – dokument o pôsobení Katolíckej cirkvi v Zimbabwe **11.30** **ŘkM** R

LUMEN

04.11. (piatok) **21.00** Mince na dne fontán: Jazzový klub – Eric Clapton a spol. (4)

05.11. (sobota) **15.15** Literárna kaviareň: Jurinova jeseň **20.15** Končí sa Mimoriadny svätý rok milosrdenstva. Ako sme ho prežili? – hostia: biblisti prof. František Trstenský a prof. Jozef Leščinský

06.11. (nedeľa) **06.05** **Modlitba prvej hodinky** **13.00** Rozhlasová hra: Hájnikova žena

07.11. (pondelok) **16.30** Predstavenie asociácie *Otca, mamu deťom* a pridružených projektov; hosť: Anton Chromík **20.00** Študentské šapitó: Slovenský reprezentant v lyžovaní; hosť: Juraj Sanitár

08.11. (utorok) **16.30** Duchovný obzor: Morálny pohľad na transplantáciu – hostia: bioetička Pavla Bicianová a morálny teológ Ján Viglaš

12.11. (sobota) **09.30** Ženská a laická vetva dominikánov **15.15** Literárna kaviareň – rozhovor so slovenským básnikom katolíckej moderny a prekladateľom nemeckej a francúzskej poézie; hosť: Ján Frátrik **20.15** Od ucha k duchu: Končí sa Mimoriadny svätý rok milosrdenstva. Ako sme ho prežili? – hostia: biblisti prof. František Trstenský a prof. Jozef Leščinský

13.11. (nedeľa) **06.05** **Modlitba prvej hodinky** **13.00** Rozhlasová hra: Biela ruža **15.30** Svetlo nádeje: Aj takto prekonávam samotu – hosť: Milena Schmiedt **22.30** Pohoda s klasikou: Hudobné zrkadlenie smrti, nádeje a večnosti (gregor. chorál, A. Pärt,; W. Lutoslawski, K. Penderecki, J. S. Bach, H. M. Górecki, Z. Preisner, M. Krajči)

16.11. (streda) **16.30** Lupa: Rímskokatolícka farnosť Čavoj

19.11. (sobota) **20.15** Od ucha k duchu: Knihy, ako ich nepoznáte a nečítate – hostia: zástupcovia kresťanského internetového portálu Cesta plus a vydavateľstvo Kumran

20.11. (nedeľa) **06.05** **Modlitba prvej hodinky** **13.00** Rozhlasová hra: Útek k Bohu

RTVS

DVOJKA

21.10. (piatok) **13.10** Orientácie R

06.11. (nedeľa) **12.10** Orientácie **19.30** **Slovo** – príhovor gréckokatolíckeho kňaza otca Vladimíra Skybu **01.55** Slovo R

11.11. (piatok) **11.00** Orientácie R

13.11. (nedeľa) **13.20** Orientácie **19.30** Slovo – príhovor evanjelického kňaza Daniela Beňucha **03.20** Slovo R

18.11. (piatok) **12.40** Orientácie R

RÁDIO SLOVENSKO A REGINA

06.11. (nedeľa) **09.05** **Svätá liturgia z Katedrálneho chrámu Povýšenia svätého Kríža v Bratislave**; slávi vladyka Peter Rusnák, bratislavský eparcha

13.11. (nedeľa) **09.05** Svätá omša z Dómu svätej Alžbety v Košiciach

20.11. (nedeľa) **09.05** **Svätá liturgia v cirkevnoslovanskom jazyku z Chrámu sv. Bazila Veľkého v Medzilaborciach**; slávi otec Ján Blaško, medzilaborecký protopresbyter (Regina) / **09.05** Svätá omša z Katedrály svätého Františka Xaverského v Banskej Bystrici, celebruje Mons. Marián Chovanec, diecézny biskup (Slovensko)

27.11. (nedeľa) **09.05** Evanjelické služby Božie z Turej Lúky

RÁDIO REGINA

Pondelok **17.05** Viera v živote

Utorok **20.00** Duchovné horizonty R

Sobota **05.00** Ekuména vo svete **18.15** Ekuména vo svete R

Nedeľa **06.05** Rádio Vaticana **17.05** Duchovné horizonty **17.50** Rádio Vaticana R

RÁDIO DEVÍN

Nedeľa **07.00** Krajina duše

Zmena programu vyhradená.

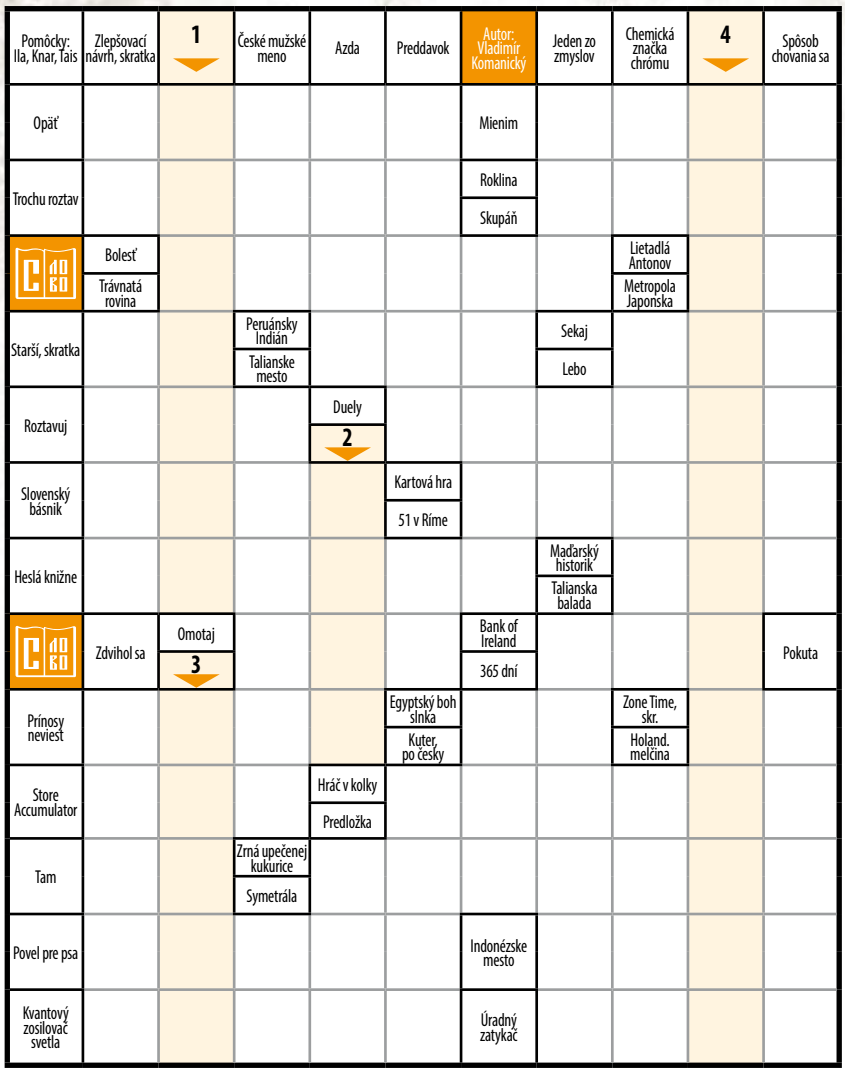

D	CH	N	N	R	V	Č	A	O	A	B	O	S	O	M	T	S		
I	Ô	V	Á	O	O	S	E	S	K	T	A	L	I	V	I	Ť		
T	P	CH	R	T	L	C	R	E	P	R	S	T	I	P	E	N		
D	U	S	O	Y	I	T	I	A	I	Í	A	A	E	V	Á	U		
K	J	L	D	D	Č	P	E	T	Č	N	N	J	P	V	N	Z		
Á	O	S	I	A	O	I	A	L	A	O	E	A	O	I	Y	E		
K	N	L	A	P	A	K	Y	K	C	D	L	D	Č	M	P	K		
B	O	L	R	D	Á	Í	T	E	K	E	E	Y	E	Ž	O	S		
A	D	A	S	O	Í	N	O	O	T	D	D	L	T	V	T	T		
O	V	O	C	I	E	C	V	A	I	O	A	I	A	O	O	R		
A	A	A	N	I	N	O	I	Č	H	S	T	O	P	Y	Z	A		
A	H	A	N	S	L	A	Ž	A	A	Á	O	K	A	L	I	CH		
M	A	B	Ž	Ú	T	U	J	B	N	V	Y	B	E	R	A	Č		

Legenda: ADÍCIA, BAČA, CITADELA, ČÍSLO, DEDIČ, DEJEPIS, DÔCHODOK, ETAPA, IZOTOPY, JAHODY,KALICH, KAPITÁN, KOLOTOČ, KUCHÁR, KYVETA, LIDICE, MELASA, NÁROD, NÁVOD, ODPADY, ODVAHA, OKRAJ, OSADA, OSOBA, OVOCIE, PALETA, PASTA, POPRAVA, SINAJ, SNAHA, SPÍNAČ, STOPKY, STOPY, STRACH, TITÁN, TULIPÁN, TÚŽBA, ULICA, ÚLOVOK, ÚNAVA, VEDENIE, VIANOCE, VOLIČ, VYBERAČ, ZÁPIS, ŽIVOTY.

Tajničku osemsmerovky tvorí 36 nevyškrtaných písmen.

Autor: Marek Pataky

Správne riešenia z čísla 21: *Krížovka:* Nemôžeme ujsť pred Pánovými slovami. *Osemsmerovka:* Koherentný kresťanský život sa opiera o Pána.

Výherca: Mária Serdiová zo Slavkoviec

Riešenia zasielajte na adresu: SLOVO, Hurbanistov 3, 080 01 Prešov alebo slovo1@grkatpo.sk.

RELAX

27. november 2016

JESENNÁ ZBIERKA NA CHARITU

ĎAKUJEME, ŽE UŽ 25 ROKOV PODÁVAME POMOCNÚ RUKU.

V JESENNEJ ZBIERKE 2015 STE PRISPELI SUMOU: **14 785,31 €.**

Zbierkou ste finančne podporili viaceré zariadenia Gréckokatolíckej charity Prešov:
- Resocializačné stredisko Domov nádeje v Prešove,
- Dom sv. Anny v Starej Ľubovni,
- Centrum sociálno-poradenských služieb v Prešove,
- dennú prevádzku zariadení a administratívne práce.

ĎAKUJEME.

GRÉCKOKATOLÍCKA Charita PREŠOV

Gréckokatolícka charita Prešov
Hlavná 2, 080 01 Prešov
Tel.: 051 772 39 70
e-mail: gkcharita@gkcharita-po.sk
IBAN: SK18 7500 0000 0040 0842 5976

PÚTNICKÉ MIESTA

Ľutina, bazilikalutina.sk, 051/459 62 31
13.11. **Modlitby so službou oslobodenia a uzdravenia**: chvály, svätá liturgia, eucharistická pobožnosť (16.00 h)
03.12. **Fatimská sobota** (10.00 h)

Michalovce, Bazilika Zoslania Svätého Ducha, www.bazilikaredemptoristi.sk, 0902 275 145
25.11. **Moleben k bl. Metodovi, svätá liturgia s modlitbami za uzdravenie** (09.00 h a 16.30 h s ružencom)
03.12 **Fatimská sobota**: ruženec, tretí čas, prednáška, archijerejská svätá liturgia (08.30 h)

Klokočov, www.klokocovgrkat.sk
11.11. **Modlitby exorcizmu** (17.00 h)
09.12. **Modlitby exorcizmu** (17.00 h)

Litmanová, horazvir.sk, 0903 982 828, 0911 811 272, 0904 738 330, 0911 912 643
03.12. **Fatimská sobota** (10.00 h)
04.12. **Malá púť** (09.00 h)
08.12. **Počatie Presvätej Bohorodičky sv. Annou – patrocínium kaplnky** (10.30 h)

SIGORD

Sigord, centrum.rodina@gmail.com, 0903 983 316-7 Modlitebná SMS linka: 0904 738 649
11. – 13.11. **Duchovné cvičenia pre rozvedených a nesviatostne zosobášených.** Ľudia žijúci v nesviatostnom zväzku tiež zdieľajú s ostatnými Božiu starostlivosť. Sú naďalej členmi Cirkvi, hoci z rôznych dôvodov prežívajú bolesť odlúčenia od sviatosti pokánia a Eucharistie. Príspevok je 50 eur za osobu.
17. – 20.11. **Kurz prípravy na manželstvo.** Ak sa chystáte na svoj svadobný deň alebo o ňom ešte len uvažujete, ak máte plnú hlavu predsvadobných príprav, urobte pre vašu spoločnú budúcnosť ešte niečo, čo váš vzťah posilní. Dajte vašej vysnívanej svadbe ešte jedno kritérium – kvalitnú prípravu. Viac na www.domanzelstva.sk. Príspevok je 60 eur za osobu.
25. – 27.11. **Kurz Rút.** Ide o evanjelizačný kurz pre manželov, ktorého zmyslom je posilniť, oživiť a uzdraviť vzťah manželov prostredníctvom poznania a obrátenia sa k plánu Boha pre kresťanské manželstvo. Príspevok je 90 eur za manželský pár.

BÁRKA

Juskova Voľa, skolacentrum@centrum.sk gmcbarka.sk, 057/449 02 90
11. – 13.11. **Víkend v Bárke** – vzdelávaco-relaxačné podujatie pre deti a mládež z protopresbyterátu Stropkov a Giraltovce. Veková kategória účastníkov je od 9 do 30 rokov.
25. – 27.11. **AŠAD** – Archieparchiálna škola animátora dobrovoľníka

GMPC

Prešov,Šarišanka,Hurbanistov3,gmpc@grkatpo.sk, gmpc.grkatpo.sk, koordinátor mladých: Miroslav Chorendžák: mirec.chorendzak@gmail.com
Stály program je na webe.

UNI-PAS

Košice, Dominikánske námestie 2/A (budova Gréckokatolíckeho eparchiálneho úradu Košice), mraz.martin@grkatke.sk, unipas.grkatke.sk
Stály program je na webe.

CENACOLO

cenacolo.sk, cdv_slovakia@hotmail.com
Štvrtok **17.25 Ruženec za závislých** v Chráme Božej múdrosti vo Svidníku
16.11. **Svätá omša a adorácia** v minoritskom kostole Ducha Svätého v Levoči (17.00 h)
21.12. **Adorácia a svätá liturgia** v Chráme Povýšenia svätého Kríža v Prešove-Sekčove (17.00 h)

ČIČAVA

GKFC, Čičava, centrumpreromov@gmail.com, centrumpreromov.sk, kapelaf6.sk, 0915 951 081
16. – 19.11. **Kurz Otcovo srdce**, GMC Bárka Juskova Voľa
26.11. **BARARAS** – formácia pre kapely a hudobnú službu, Ľutina (09.00 h)